

Justiitsministeerium

„Audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise isiklikuks otstarbeks kopeerimise erandi rakendamisel autorite ja autoriõigusega kaasnevate õiguste omajate poolt saamata jäänud tulu arvutamise meetodika“

Autor: vandeadvokaat Eeva Mägi
E-post: eeva@mmab.ee
Maria Mägi Advokaadibüroo

Tallinn 2017

Sissejuhatus	3
1. Ülevaade Euroopa riikidest	5
1.1. Eesti	5
1.2. Austria	7
1.3. Hispaania	8
1.4. Holland	9
1.5. Läti.....	11
1.6. Norra	12
1.7. Soome.....	13
2. Euroopa Kohtu praktika	15
2.1. C-467/08 Padawan	16
2.2. C-462/09 Stichting de ThuisKopie.....	19
2.3. C-463/12 Copydan.....	21
2.4. C-572/13 Hewlett-Packard.....	27
2.5. C-470/14 EGEDA.....	27
2.6. C-110/15 Nokia	30
2.7. Euroopa Kohtujuristi Maciej Szpunar ettepanek kohtuasjas C-470/14 EGEDA.....	33
3. Eriala ekspertide arvamused	38
4. Eestile sobiv meetod	40
Kokkuvõte.....	45
Kasutatud allikate loetelu.....	47

Sissejuhatus

Isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise erand ja selle eest autoriõiguste omajatele õiglase tasu maksmise erand (Eestis on kõnekeeles kasutusel ka termin “tühja kassetti tasu”) tuleb Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivi 2001/29 (Infoühiskonna direktiiv) artiklist 5, mille alusel võivad liikmesriigid direktiivi artiklis 2 sätestatud kopeerimisõiguse puhul näha ette erandeid ja piiranguid, kui kõne all on mh mis tahes kandjal reproduktsioonid, mille füüsiline isik on teinud isiklikuks tarbeks ning mille kasutuseesmärk ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik, tingimusel, et õiguste valdajad saavad õiglase hüvitise, mille puhul võetakse arvesse, kas asjaomase teose või objekti puhul on või ei ole kasutatud direktiivi artiklis 6 osutatud tehnilisi kaitsemeetmeid.

Tegemist on Euroopa Liidu ainupädevuses oleva valdkonnaga. Tühja kassetti tasu maksmiseks on enamuse Euroopa Liidu liikmesriike kehtestanud seadmetelt ja andmekandjatelt lõivude ja tasude kogumise süsteemi. Üldiselt on Euroopa Liidu liikmesriikides tühja kassetti tasu kogumine küllalt sarnane: kehtestatud on tasud, mida kohaldatakse erinevatele tehnika vahenditele: digitaalseid audiopleierid (MP3-mängijad), sisemised ja välised CD-ja DVD-kirjutajad, arvuti kõvakettad, kõvakettaga DVD-salvestajad, salvestavad televiisorid, kõvakettaga videotuunerid, kõvakettaga satelliitvastuvõtjad, mobiiltelefonid, tahvelarvutid, USB mälu jne. Ainsa erandina tõusevad esile Hispaania, Norra ja Soome, kes rahastavad autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise riigieelarvest (Justiitsministeerium, 2014, lk 89).

Eestis on audiovisuaalse teose ja teose helisalvestiste isiklikeks vajadusteks kopeerimise eest tasu maksmise süsteem kehtiv juba alates 1996. aastast. Eesti tühja kassetti tasu maksmise meetod on säilinud sellest ajast muutumatuna ning käesoleva hetkeni arvestatakse tühja kassetti tasu vaid analoog seadmetelt (VHS ja DVD videosalvestusseadmed ja audiokassettide salvestusseadmed) ja tühjadelt kassettidelt (Vabariigi Valitsuse määrus). Praktikas aga toimub kogu kopeerimine digitaalselt ning analoogtehnoloogiat ja tühja kassetti kasutatakse teose reprodutseerimiseks üha vähem. Seega ei vasta kehtiv Eesti tühja kassetti tasu arvestamise meetod tegelikule olukorrale, sest taoline meetod ei kata autoriõiguste omajatele tekkinud saamata jäänud tulu, mis neile tekib teose reprodutseerimisega isiklikuks otstarbeks, mistõttu võib asuda seisukohale, et hetkel Eestis

kehtiv teose isiklikuks otstarbeks autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise tagamise meetod ei ole õiglane ning kehtivat Eesti tühja kassetti tasu arvestamise meetodi tuleb muuta.

Käesoleva võrdlevõigusliku analüüsi eesmärk on anda ülevaade, kuidas on erinevates Euroopa riikides reguleeritud nn tühja kassetti maksu või lõivu kogumine ning kujundada seeläbi meetodika, kuidas arvutada Eestis autorite ja autoriõigusega kaasnevate õiguste omajate (edaspidi koos nimetatud kui “autoriõiguste omajad”) poolt saamata jäänud tulu ligikaudne suurus juhul, kui kasutatakse AutÕS (Autoriõiguse seadus) §-dest 26 ja 27 tulenevat teose vaba kasutamise erandit. Analüüs annab esmalt ülevaate Eestis kehtivast olukorrast. Seejärel analüüsitakse Austria, Hispaania, Hollandi, Läti, Norra ja Soome meetode autoriõigusega kaitstud teoste isiklikuks otstarbeks kasutamise eest makstava õiglase hüvitise arvestamisel. Antakse ülevaade, kelle poolt toimub ülalmainitud riikides nn tühja kassetti maksu või lõivu kogumine, kes kogutud raha üle arvet peab, kes kogutud ja/või riigieelarvest eraldatud raha arvelt väljamakseid teeb. Analüüs käsitleb ka Euroopa Kohtu praktikat ja erialakirjandust antud teemal. Eeltoodu pinnalt pakutakse välja Eestile sobivaim lahendus ja võimalik õiglase tasu hüvitise arvestamise meetod.

1. Ülevaade Euroopa riikidest

Maaailma Intellektuaalse Omandi Organisatsioon (WIPO) on koostöös Hollandi autorite kollektiivse esindamise organisatsiooniga Stichting de Thuiskopie 2015. aastal koostanud uuringu selle kohta, milliseid meetode erinevad riigi kasutavad teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimisel autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise maksmisel (WIPO, 2016) .

Käesolev analüüs toob välja, milline meetod on hetkel kasutusel Eestis, Austrias, Hispaanias, Hollandis, Lätis, Norras ja Soomes. Hispaania, Norra ja Soome meetodi on uuritud, sest need on hetkel Euroopas ainsad riigid, kes on läinud üle meetodile, kus isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise eest tasutakse autorile õiglase hüvitise riigieelarvest.

1.1. Eesti

Eesti kehtiv autoriõiguse seadus näeb ühe vabakasutusena ette võimaluse kasutada autoriõigusega kaitstud teost autori nõusolekuta, kuid tasu maksmisega. AutÕS § 26 sätestab, et autori nõusolekuta on lubatud reprodutseerida audiovisuaalset teost või teose helisalvestist kasutaja enda isiklikeks vajadusteks (teaduslikuks uurimistööks, õppetööks jms). Autoril, aga samuti teose esitajal ja fonogrammitootjal on õigus saada õiglast tasu teose või fonogrammi sellise kasutamise eest (§ 27). Sama sätte lõige 2 täpsustab, et taoline erand kehtib vaid füüsiliste isikute puhul. Seega ei laiene taoline vabakasutuse juhtum juriidilisele isikule. Tasu salvestusseadmete ja salvestuskandjate pealt maksavad seadme või andmekandja tootja, importija, müüja, isik kes toob salvestusseadmeid ja –kandjaid EÜ tolliterritooriumilt Eestisse (AutÕS § 27 lg 1). Müüja maksab tasu juhul, kui tootja, importija või isik, kes toob salvestusseadmeid ja -kandjaid Euroopa Ühenduse tolliterritooriumilt Eestisse, ei ole tasu maksnud (AutÕS § 27 lg 2).

Tasu kogujaks kinnitab valdkonna eest vastutav minister kollektiivse esindamise organisatsiooni, kellel on õigus kogutud tasust maha arvata tasu kogumise ja maksmisega seotud kulutused (AutÕS § 27 lg 12). Eesti Vabariigi Valitsus kehtestab määrusega audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise isiklikeks vajadusteks kasutamise kompenseerimiseks tasu maksmise korra ning salvestusseadmete ja -kandjate loetelu.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse määruse “Audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise isiklikeks vajadusteks kasutamise kompenseerimiseks tasu maksmise kord, salvestusseadmete ja -kandjate loetelu ning muusika- ja filmikultuuri arendamiseks ning koostus- ja teadusprogrammide finantseerimiseks või kasutamiseks muudel analoogsetel eesmärkidel tasu taotlemise kord” §-le 3 tuleb tasu maksta järgmiste salvestusseadmete ja -kandjate pealt:

1. videokassetid (VHS) salvestuseta;
2. audiokassetid – salvestuseta;
3. CD-R, CD-RW, DVD-R ja DVD-RW – salvestuseta;
4. minidiskid (MD) – salvestuseta;
5. VHS ja DVD videosalvestusseadmed;
6. audiokassetidele, CD-R-le ja CD-RW-le salvestavad audiosalvestusseadmed.

Tasu ei tule maksta seadmetelt, mis on integreeritud arvutiga või on kasutatavad ainult arvuti vahendusel, ning mikrokassettide suhtes.

Eeltoodust nähtub, et Eesti seadusandlus ei ole läinud kaasa tehnoloogia arenguga ning Eestis makstakse tasu vaid analoogseadmetelt ja nn tühjadelt kassettidelt (sealt ka kõnekeeles kasutuses olev termin isiklikuks otstarbeks kopeerimise eest tasu maksmise puhul - “tühja kassetti tasu”). Käesoleva analüüsi autori hinnangul ei taga selliste seadmete ja kandjate maksustamine autoritele õiglast hüvitist nende teoste isiklikuks otstarbeks kopeerimise eest, sest tegelikkuses leiab tänapäeval kopeerimine aset sootuks teiste seadmete ja andmekandjate kaudu ning hetkel kehtiva autoriõiguse seaduse kohaselt jäävad autorid kaasaegsete kopeerimise vahendite ja seadmete kasutamise puhul õiglasest tasust ilma.

Ka WIPO on oma uuringus märkinud, et Eestis kogutakse “tühja kassetti tasu” alates 1996. aastast ning seadmete ja kandjate loetelu, millele taoline tasu kohaldub on jäänud muutumatuks, mistõttu saab Eesti Autorite Ühing tühja kassetti tasu koguda vaid analoogseadmetelt ja tühjadelt kassettidelt. Kahetsusväärset ei ole Eesti Vabariigi Valitsus uuendanud ega muutnud seadmete ja kandjate nimekirja, millelt tuleks tasu nõuda, hoolimata õiguste omajate sellekohastest pidevatest nõudmistest (WIPO, 2016, lk 66).

Kummastaval kombel väidavad aga mitmed avalikud allikad, sh ka Euroopa Kohtu kohtujurist Maciej Szpunar oma ettepanekus, et Eestis on kasutusel riigieelarvepõhine rahastamisviis: isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi eest makstava hüvitise riigieelarvelist rahastamisviisi ei kasutata mitte üksnes Hispaanias, vaid ka Eestis, Soomes ja Norras (Euroopa Kohtu kohtujuristi ettepanek, 2016) (IPKat, 2016) (Complete Music Update, 2016). Nähtavasti tuleb taoline ebaõige informatsioon sellest, et alates 2012. aastast on Eestis käsil intellektuaalse omandi kodifitseerimine, mille hulgas on plaanis kaasajastada ka Eesti autoriõiguse seadust ning muuta kehtivat tühja kassetti tasu süsteemi, ühe ettepanekuna leiti, et Eesti võiks tasupõhiselt süsteemilt üle minna süsteemile, kus õiglast hüvitist teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest makstakse riigieelarvest (Justiitsministeerium, 2014, lk 89).

1.2. Austria

Austrias kasutatakse isiklikuks otstarbeks kopeerimise eest autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise maksmisel seadmete ja andmekandjate tasustamise meetodi. Tasu suurus määratakse kindlaks läbirääkimiste teel Austria Kaubanduskoja ja õiguste omajate vahel. Juhul kui läbirääkimised luhtuvad, määrab tasu Kaubanduskoja all tegutsev arbitraažikohus. Tasumäär lepitakse kokku Kaubanduskoja ja õiguste omajate vahel sõlmitavas lepingus. Lepingu kohaselt peavad õiguste omajad igas kuus esitama aruande müüdüd kaupade kohta ning tasu selle eest tuleb maksta 45 päeva jooksul alates kauba müümisest (WIPO, 2016, lk 30-36).

Tasu maksmise kohustus on seadmete ja andmekandjate importijal, kelleks on toote esmane maaletooja. Juhul kui seadmed või andmekandjad müüakse otse lõpptarbijale, siis lasub tasu maksmise kohustus tarbijale otse müüjal. Ka kohalikel tootjatel on kohustus maksta õiglast tasu, aga nende osalus Austria turul ei ole märkimisväärne (WIPO, 2016, lk 30-36).

Austro-Mechana on autoriõiguste omajate kollektiivse esindamise organiks, kes kogub tootjalt kokku nn tühja kassetti tasud. Kogutud tasudest 50% läheb sotsiaalsete ja kultuuriliste eesmärkide täitmiseks, mille näeb ette seadus (WIPO, 2016, lk 30-36).

Tasustatud seadmed ja andmekandjad on järgmised:

- helikassetid;

- minidiskid;
- CD-R/RW, CD-R/RW;
- mälukaartid, mida kasutatakse MP3 mängijates;
- videokassetid;
- DVD+R/+RW, DVD-R/RW, DVD-RAM, DVD DL, BR, MP3 helimängijad;
- MP3/MP4-mängijad;
- kõvakettad;
- DVD mängija;
- SAT-vastuvõtja;
- väline multimeedia seade;
- kõvakettad, millel on salvestamise funktsioon;
- USB mälu pulgad;
- arvutid, tahvelarvutite ja nutitelefonid.

Eeltoodud tooted tasustatakse isiklikuks otstarbeks kopeerimise tasuga vaid juhul, kui tooted on legaalsed ja neid kasutab füüsiline isik. Austrias on kohustus märkida ka tarbijale antud ostumüügi arvel ja/või tšekil ära täpne tasu, mis tuleneb isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimisest (Digital Europe, 2016, lk 13).

Seega kehtib Austrias isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise eest õiglase hüvitise arvestamisel tasupõhine süsteem ning tasustatavate toodete loetelu on kaasajastatud.

1.3. Hispaania

Hispaanias kaetakse isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise eest hüvitis autori õiguste omajatele riigieelarvest, mille määrab Kultuuriministeerium. Hüvitis makstakse autoriõiguste omajatele välja autorite kollektiivse esindamise organisatsiooni kaudu. Õiglase hüvitise suuruse arvestamisel võtab Kultuuriministeerium arvesse autoritele teose isiklikuks otstarbeks kasutamise tekitatud kahju, võttes arvesse, kui palju koopiaid on teosest tehtud isikliku kasutuse eesmärgil, kui palju on originaalteost asendatud, kui palju teos maksab, kas koopia on tehtud digitaalselt või analoogseadet kasutades (WIPO, 2016, lk 150-151). Eeltoodud info saamiseks kogub Kultuuriministeerium kord kvartalis infot selle kohta, kui palju on tootjad või importijad

meediaseadmeid müünud, kasutades süsteemis, mida Hispaania kasutas siis, kui tühja kassetti tasu arvestati seadmete ja andmekandjate tasustamise kaudu. (Letai, 2012). Hispaania Valitsus tasub hüvitist kord aastas. Aastatel 2013 ja 2014 eraldati riigieelarvest teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest autoritele hüvitist 5 000 000 eurot, kuigi maksudena koguti ca 1 500 0000 eurot (WIPO, 2016, lk 150-151)

Hispaania uut süsteemis on tugevalt kritiseeritud ning Euroopa Kohus leidis EGEDA lahendis, et Hispaanias kehtiv süsteem on vastuolus Infoühiskonna direktiivi artikliga 5 (2) (b), sest kõnealuse direktiivi kohaselt peab teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest maksma maksu vaid füüsiline isik, kes toodet ka teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimiseks kasutab, juriidilistel isikutel peab olema õigus saada tasutud maks tagasi, Hispaanias kehtib süsteem ei näe aga ette juriidilistele isikutele võimalust saada juba tasutud maks tagasi (Gutierrez, 2016). Lisaks leidis Euroopa Kohus, et asjaolu, et õiguste omajatele õiglase hüvitise maksmiseks eraldatud summa määratakse eelnevalt subjektiivse hinnangul alusel kindlaks igaks eelarveaastaks, ei taga, et autoritele makstav hüvitis oleks õiglane ja vastaks tegelikule kahjule, mis autoritele on tekkinud teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimisega (EGEDA , 2016).

Pärast EGEDA lahendit tühistas Hispaania oma Kuningliku dekreediga number 657/2012, mille kohaselt tasuti tühja kassetti tasu riigieelarvest ning läks tagasi tasupõhisele süsteemile, kus tasu arvestati seadmete ja andmekandjate tasustamise läbi. (Koch, 2016) Samas ei ole veel detailselt paigas tooted millelt tasu arvestatakse ja milline saab olema tasumäär. Hetkel on laias laastus teada, et tasumäär kehtestatakse seadmetele ja andmekandjatele, millega saab reprodutseerida raamatuid, fonogramme, videoid, heliteoseid, visuaalseid teoseid jms. Õiglase tasu määramisel võetakse autoritele või autoriõiguste omajatele tekkinud kahju. Seadme või andmekandja tasumäära määramisel võetakse arvesse toote reprodutseerimise ulatust ja mahtu, toote funktsioone, tehtud reproduktsiooni iseloomu (digitaalne või analoog) jms. Uus seadus peaks jõustuma 2017.aastal (Bercovitz, 2017).

1.4.Holland

Hollandis kehtib sarnaselt Austriale seadmete ja andmekandjate tasustamise süsteem. Tasu maksmise kohustus lasub toote importijal või tootjal. Hollandi autoriõiguse seadus näeb ette, et

ka seadme edasimüüjad, hulgi – ja/või jaemüüjad võivad olla kohustatud tasuma seadme eest tasu, kui nad ei suuda ära näidata, kes on toote tegelik importija või tootja (WIPO, 2016, lk 118-122).

Hüvitise isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise eest kogub kokku autorite kollektiivse esindamise organisatsioon, kelleks Hollandis on Stichting de Thuis kopie, kes on ühtlasi ka vastutav nii õiglase hüvitise kogumise kui ka autoriõiguste omajatele jagamise eest (WIPO, 2016, lk 118-122).

Õiglase hüvitise tasumäärad lepatakse kokku läbirääkimiste teel. Läbirääkimisteks on moodustatud organ nimega SONT (Stichting onderhandelingen thuis kopievergoeding), SONT, kelle vahendusel peetakse läbirääkimisi autoriõiguste omajate ja seadmete ning andmekandjate tootjate ja importijate vahel. Läbirääkimistel on Justiitsministeeriumi poolt määratud sõltumatu eesistuja ning kui pooled ei jõua kokkuleppele hüvitise ja tasumääras, siis määrab selle eesistuja. SONT'i poolt läbirääkimiste või eesistuja poolt määratud tasu kinnitab määrusega Riigisekretär (WIPO, 2016, lk 118-122). Tasumäära arvestamiseks viiakse igal aastal läbi turu-uuringud, mille kaudu hinnatakse tarbijate käitumist teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimisel, tasu määramisel võetakse lisaks arvesse toote hinda, toote kättesaadavust, samuti võetakse arvesse soovi hoida isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimisel tehtavad halduskulud võimalikult madalad (WIPO, 2016, lk 118-122).

Tasu maksmise kohustus lasub toote importijal või tootjal. Tasu õiglaseks hüvitiseks tuleb maksta vaid toodetelt, mida kasutatakse isiklikuks otstarbeks, tooted, mida ei kasutata isiklikuks otstarbeks on tasust vabastatud (WIPO, 2016, lk 118-122). Importijad ja tootjad peavad iga kuu 15ndaks kuupäevaks teatama, kui palju tooteid eelmises kuus Hollandi turul müüdi. Importijaks loetakse esimene isik, kes toote Hollandi turule toob. Välismaalased on kohustatud tasu maksma, kui nad toimetavad toote kätte otse lõpp-tarbijale. Makse kogutakse järgmistelt seadmetelt (de Thuis kopie, 2017):

- CD-R/RW;
- DVD-R/RW;
- Analoog heliseadmed;
- Analoog videoseadmed;

- Laua – ja sülearvutid;
- Tahvelarvutid;
- Välised kõvakettad;
- Heli- ja videomängijad (mp3-mängijad);
- Digiboksid;
- E-lugered;
- Nutitelefonid/ telefonid mp3 funktsiooniga.

Hüvitise jagamist autoriõiguste omajatele korraldab kollektiivse esindamise organisatsioon Stichting de Thuiskopie ning hüvitist makstakse kord kvartalis. Seaduses ei ole määratud, et kogutud hüvitistelt võiks kinni pidada teatud summa sotsiaalsete ja/või kultuuriliste eesmärkide täitmiseks, samas on selline õigus kollektiivse esindamise organisatsioonil, kes oma autoritele hüvitise välja peab maksma. Õiguste omajad määravad, milline määr tohib kogutud hüvitiselt minna sotsiaalsete ja kultuuriliste eesmärkide täitmiseks, kuid seaduse kohaselt ei tohi see olla rohkem kui 15% (WIPO, 2016, lk 118-122).

1.5.Läti

Läti isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise eest autoriõiguste omajatele õiglase tasu maksmise süsteem on sarnane Austria ja Hollandi süsteemile. Lätis arvestatakse isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise eest autoriõiguste omajatele õiglane hüvitis toodete tasustamise teel. Tasu maksmise kohustus lasub toodete importijal ja tootjal (WIPO, 2016, lk 109-111).

Tasu teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest kogub kokku ja jagab autoriõiguste omajatele autorite kollektiivse esindamise organisatsioon, kelleks Lätis on AKKA/LAA. Tasumäär määratakse Vabariigi Valitsuse määrusega. Täpne tasumäär lepitakse kokku läbirääkimiste teel autoriõiguste omajate ning tootjate ja importijate vahel. Läbirääkimisi korraldab Kultuuriministeerium (WIPO, 2016, lk 109-111).

Tootjad ja importijad peavad toodetelt tasu teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest maksma igas kuus. Õiglane hüvitis autoriõiguste omajatele makstakse välja kord aastas. Igal aastal

toimuvad Lätis läbirääkimised, et täiendada isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise tasu alla minevate toodete loetelu (WIPO, 2016, lk 109-111).

Tulenevalt Läti autoriõiguse seaduse §-st 34 lg 2 makstakse tühja kassetti tasu järgmistelt seadmetelt: helikassettid, videokassettid, laser- ja kompaktdiskid, minidiskid ja sarnased tooted)¹.

WIPO andmetel tasustatakse Lätis järgmised tooted:

- CD, DVD;
- USB pulgad;
- Arvutid;
- audio – ja videokassettid;
- minidiskid;
- CD ja DVD kirjutajad
- CD ja DVD mängijad;
- videosalvestajad.

1.6.Norra

Kuigi Norra ei ole Euroopa Liidu liige, rakendatakse ka seal tühja kassetti tasu kogumist. Norra, nagu Hispaania ja Soomegi, on loobunud teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimisel autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise maksmisel tasupõhisest süsteemist ning hüvitab autoritele teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest õiglase hüvitise riigieelarvest. Õiglase hüvitise suuruse määrab Norra Valitsus ühepoolset iga-aastases riigieelarves. Õiglase hüvitise suuruse määramisel võetakse arvesse tarbijate käitumist teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimisel, reprodutseerimise allikaid jms, mille tarvis viiakse igal aastal läbi uuring, mille alusel omakorda arvestatakse õiglase hüvitise autoriõiguste omajatele teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest. Tasu makstakse autoritele kollektiivse esindamise organisatsiooni kaudu kord aastas. 2014. aastal maksti autoritele ca 5 000 000 eurot. Õiglase tasu mõiste ei ole Norra seaduses defineeritud.

---

¹ Läti autoriõiguse seadud, arvutivõrgus kättesaadav:
<http://www.wipo.int/edocs/lexdocs/laws/en/lv/lv062en.pdf> (25.04.2017)

Autoritele makstav tasu on madal võrreldes tegelikkuses aset leidva isiklikuks otstarbeks teose kopeerimise ulatusega (WIPO, 2016, lk 123-124).

1.7.Soome

2015. aasta alguses läks Soome üle uuele teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise õiglase tasu hüvitamise süsteemile. Eelnevalt kasutas Soome toodete tasustamise süsteemi, kuid alates 2015.aasta algusest kaetakse autoriõiguste omajatele õiglase tasu teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest riigieelarvest (WIPO, 2016, lk 68-73).

Isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise rahastamisviisi reguleerib Soome autoriõiguse seaduse peatükk 2a, §-d 26a-26b (Soome autoriõiguse seadus, 2015).²³

Õiglase tasu hüvitatakse autoritele autorite kollektiivsete esindamise organisatsioonide kaudu ja hüvitist makstakse kord aastas. Järelevalvet õiglase hüvitise jagamisele ja korraldusele teostab Soome Haridus- ja Kultuuriministerium. Haridus- ja Kultuuriministeriumi alla on Soome Valituse poolt määratud nõuandev organ, kes viib läbi uuringuid teose isiklikuks otstarbeks kasutamise kohta. Nõuandev organ määratakse neljaks aastaks. Õiglase tasu hüvitamise summa määratakse riigieelarvest Soome Vabariigi Valitsuse poolt, võttes aluseks nõuandva organi poolt läbi viidud uuringu. Autorite kollektiivse esindamise organisatsioon peab õiglase hüvitise välja

---

² Finnish Copyright Act, section 26a “Compensation” (1) The State shall pay compensation for the reproduction of a work for private use to its authors. The compensation is paid from an allocation included in the State budget, and the amount of compensation shall be settled at a level which can be considered a fair compensation for the reproduction of a work for private use. (2) The reproduction of a work for private use and its frequency is surveyed in order to size the right amount for the compensation. The survey is conducted by an independent research institution approved by the Ministry of Education and Culture. (3) The Government shall appoint an advisory board by proposal of the Ministry of Education and Culture, the aim of which is to act as an advisory expert body on the survey on reproduction for private use. The term of office of the advisory board is four years.

³ Finnish Copyright Act, section 26b “Payment of the compensation” (1) The compensation shall be paid as direct compensation to the authors and as indirect compensation to the authors for their common purposes, in accordance with a plan for the use of the funds annually approved by the Ministry of Education and Culture. (2) The compensation shall be paid to the authors through an organisation representing numerous authors of works used in Finland. When paying the direct compensation, the organisation shall treat all authors equally, whether or not they are members of the organisation. (3) The Ministry of Education and Culture shall monitor that the application and redistribution of the compensation follows the plan for the use of funds. The Ministry shall have the right to obtain from the organisation any information necessary for the purposes of supervision.

maksmisel kohtlema kõiki autoreid võrselt, sõltumata sellest, kas autor on organisatsiooni liige või mitte (WIPO, 2016, lk 68-73).

2015 ja 2016.aastal nähti riigieelarvest autoritele õiglase hüvitise tasuks 11 miljonit eurot. 2017. aastal vaadatakse tasu suurus üle, lähtudes sellest, kui palju isiklikuks otstarbeks reprodutseerimist aset leiab (WIPO, 2016, lk 68-73).

Soome rahastab tühja kassetti tasu riigieelarvest sarnaselt Hispaaniale. Pärast EGEDA lahendit asus Hispaania oma seadust muutma ning nähtavasti alates 2017.a lõpust läheb üle toodete tasupõhisele süsteemile. Käesoleval hetkel puuduvad analüüsi koostajal andmed selle kohta, kas ka Soome plaanib oma süsteemi muuta.

2. Euroopa Kohtu praktika

Euroopa Kohtu lahendid seoses isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimisel autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise maksmisega analüüsivad peamiselt Infoühiskonna direktiivi (2001/29) artiklit 5 lõiget 2 punkti b. Kõnealuse sätte tõlgendamisel on kokkuvõtvalt Euroopa Kohus leidnud, et tegu on Euroopa Liidu õiguse autonoomse mõistega, mida tuleb kõikides isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi ette näinud liikmesriikides tõlgendada ühetaoliselt. Samuti on Euroopa Kohus leidnud, et õiglast hüvitist tuleb tingimata arvutada selle kahju kriteeriumi põhjal, mis on kaitstud teose autorile tekitatud. Nimelt nähtub direktiivi 2001/29 põhjendustest 35⁴ ja 38⁵, et õiglase hüvitise kontseptsioon ja selle suurus on seotud kahjuga, mida autor kannab kaitstud teose loata reprodutseerimise tõttu. Sellest vaatenurgast tuleb õiglast hüvitist käsitada kui vastutasu autori kantud kahju eest.

Euroopa Kohus on aga jätnud täpse meetodi, kuidas ja mille arvelt õiglast hüvitist maksta, liikmesriigi enda otsustada. Oluline on aga, et autoriõiguste omajatele oleks teose isiklikuks otstarbeks kopeerimise puhul ette nähtud õiglase hüvitise.

Euroopa Kohus on ka leidnud, et direktiiviga 2001/29 on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis näeb ette õiglase hüvitise reprodutseerimisõiguse erandi alusel tehtud reproduktsioonide eest, mis on tehtud ebaseaduslikust allikast, see tähendab kaitstud teostest, mis on tehtud avalikkusele kättesaadavaks ilma õiguse omaja loata.

---

⁴ Infoühiskonna direktiivi põhjendus nr 35: “Teatavate erandite ja piirangute puhul peaksid õiguste valdajad saama õiglast hüvitist, mis nõuetekohaselt kompenseeriks nende kaitstud teoste või muude objektide kasutamise. Sellise õiglase hüvitise vormi, üksikasjaliku korra ja võimaliku suuruse kindlaksmääramisel tuleks arvesse võtta iga juhtumi konkreetseid asjaolusid. Nende asjaolude hindamisel võiks olla kasulik kriteerium nimetatud toimingutest tuleneda või kahju õiguste valdajale. Kui õiguste valdajad on juba saanud tasu muus vormis, näiteks osana litsentsitasust, ei tule täiendavat või eraldi tasu maksta. Õiglase tasu määra kindlaksmääramisel tuleks täielikult arvesse võtta käesolevas direktiivis osutatud tehniliste kaitsemeetmete kasutamise ulatust. Teatud olukordades, kus mõju õiguste valdajale on minimaalne, võib tasu maksmise kohustust mitte tekkida.

⁵ Infoühiskonna direktiivi põhjendus nr 38: “Liikmesriikidel tuleks lubada ette näha reprodutseerimisõiguse erand või piirang teatud liiki auditoorse, visuaalse ja audiovisuaalse materjali isiklikuks kasutamiseks reprodutseerimise kohta ning näha ette õiglase hüvitise. Sealhulgas võib sisse seada või edasi kasutada tasusüsteeme, et hüvitada mõju õiguste valdajatele. Kuigi nimetatud tasusüsteemide erinevused mõjutavad siseturu toimimist, ei tohiks need erinevused isiklikuks otstarbeks analoogreprodutseerimise puhul infoühiskonna arengut oluliselt mõjutada. Digitaalne kopeerimine isiklikuks otstarbeks kujuneb ilmselt levinumaks ning selle majanduslik mõju on suurem. Seepärast tuleb asjakohaselt arvesse võtta isiklikuks otstarbeks toimiva digitaalse ja analoogse kopeerimise erinevust ning nendel mitmel juhul vahet teha.”

Siinjuures on aga oluline juhtida tähelepanu asjaolule, et eeltoodud Euroopa Kohtu seisukohad on tehtud lahendites, milles põhikohtuasjas kasutas liikmesriik nn seadmete ja andmekandjate tasustamise süsteemi. Riigieelarvest õiglase hüvitise rahastamisviisi on siiani Euroopa Kohus analüüsinud vaid ühes lahendis. Sellest tulenevalt on eriti oluline juhtida tähelepanu ka EGEDA lahendi juures Euroopa Kohtu kohtujuristi M. Szpunar'i ettepanekule, milles viimane analüüsib täpsemalt ja põhjalikumalt Infoühiskonna direktiivi artikli 5 lõige 2 punkti b kooskõla olukorraga, kus õiglast hüvitist tasutakse autoriõiguste omajatele riigieelarvest.

Alljärgnevalt on toodud olulisemad ja asjakohasemad Euroopa Kohtu seisukohad Infoühiskonna direktiivi artikkel 5 lõige 2 punkti b tõlgendamisel, kohtulahendid on esitatud kronoloogilises järjekorras. Lõpetuseks on välja toodud Euroopa Kohtu kohtujuristi Maciej Szpunar'i ettepanek, mis annab parema ülevaate juba esitatud kohtulahendite tähendusest ja riigieelarvest õiglase hüvitise rahastamise võimalikkusest. Euroopa Kohtu lahendite asjaolud ja kohtu seisukohad on analüüsis välja toodud üpriski pikalt, et välistada olukord, kus lugeja teeb kontekstivälise järelduse vaid ühe kokkuvõtliku Euroopa Kohtu seisukoha pinnalt, teadmata seejuures täpseid asjaolusid.

2.1.C-467/08 Padawan

Üks märkimisväärsemaid Euroopa Kohtu lahendeid direktiivi 2001/29 artikkel 5 lõige 2 punkti b tõlgendamisel on lahend C-467/08 Padawan (Padawan, 2010) .

SGAE on Hispaania intellektuaalomandi õiguste haldamise ühing ja Padawan turustab laserkettaid (CD-R), korduvsalvestatavaid laserkettaid (CD-RW), ühekordselt kirjutatavaid DVD-kettaid ja MP3-seadmeid. SGAE nõuab Padawanilt TRLPI artikli 25 alusel „isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise tasu” maksmist aastate 2002–2004 eest. Viimane keeldus, kuna nimetatud tasu kohaldamine on digitaalandmekandjate vahel vahet tegemata ning sõltumata sellest, milliseks kasutamiseks need on mõeldud (isiklik kasutus või kasutus kutse- või äritegevuses), on see direktiiviga 2001/29 vastuolus. Juzgado de lo Mercantil nr^o4 de Barcelona rahaldas 14. juuni 2007. aasta otsusega SGAE hagi ning mõistis Padawanilt välja 16 759,25 euro suuruse summa koos seadusjärgselt lisanduvate intressidega. Padawan esitas eelotsusetaotluse esitanud kohtule apellatsioonkaebuse. Audiencia Provincial de Barcelona peatas kohtuasja ja esitas Euroopa Kohtule küsimused:

1. Kas direktiivi 2001/29/EÜ artikli 5 lõike 2 punktis b ette nähtud „õiglase hüvitis” on mõiste, mis kuulub ühtlustamisele, olenemata liikmesriikide õigusest valida sissenõudmise süsteemid, mida nad peavad asjakohaseks selleks, et rakendada õigust „õiglasele hüvitisele” intellektuaalomandi õiguste omaja puhul, keda kahjustab isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise suhtes kehtestatud erand?
2. Kas sõltumata sellest, mis süsteemi igas liikmesriigis õiglase hüvitise kindlaksmääramiseks kasutatakse, peab see tagama õiglase tasakaalu asjaomaste isikute vahel – ühelt poolt intellektuaalomandi õiguste omajad, keda kahjustab isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erand ja kes on hüvitisest kasusaajad ning teiselt poolt otseselt või kaudselt tasu maksma kohustatud isikud? Kas selle tasakaalu määrab kindlaks õiglase hüvitise mõte, milleks on korvata isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandist tulenev kahju?
3. Kas juhtudel, kus liikmesriik valib digitaalseks reprodutseerimiseks kasutatavate seadmete, aparaatide ja andmekandjate maksustamise või tasu süsteemi, peab see *tasu* (õiglase hüvitis isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise eest) vastavalt direktiivi 2001/29/EÜ artikli 5 lõike 2 punktis b taotletavale eesmärgile ja selle õigusnormi kontekstile *olema tingimata seotud nende seadmete ja materjalide oletatava kasutamisega* reprodutseerimiseks, mis kuulub isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi alla sel viisil, et tasu kohaldamine on õigustatud, kui digitaalseks reprodutseerimiseks kasutatavad seadmed, aparaadid ja andmekandjad on mõeldud isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimiseks, samas kui vastasel juhul ei ole see õigustatud?
4. Kas juhul, kui liikmesriik otsustab kehtestada isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise „tasu” süsteemi, on nimetatud „tasu” vahet tegemata kohaldamine ettevõtjatele ja erialaasjatundjatele, kes selgelt omandavad digitaalseks reprodutseerimiseks kasutatavad seadmed ja andmekandjad muuks otstarbeks kui isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimiseks, „õiglase hüvitise” mõistega kooskõlas?
5. Kas Hispaania riigi kehtestatud digitaalseks reprodutseerimiseks kasutatavate seadmete, aparaatide ja andmekandjate vahet tegemata isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise tasuga maksustamise süsteem võib olla direktiiviga 2001/29/EÜ vastuolus, sest tasu kohaldamisel suures osas erijuhtudele, kus ei ole tegemist rahalist hüvitamist õigustava õiguste piiramisega, kaob nõutav seos õiglase hüvitise ja isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise õiguse piiramise vahel, mis seda hüvitist õigustab?”

Padawan kohtuasjas tõi Euroopa Kohus välja mõiste „õiglane hüvitis” direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tähenduses, öeldes, et tegemist on liidu õiguse autonoomne mõistega, mida tuleb kõikides isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi ette näinud liikmesriikides tõlgendada ühetaoliselt.

Samuti sedastas Euroopa Kohus, et õiglast hüvitist tuleb tingimata arvutada selle kahju kriteeriumi põhjal, mis on kaitstud teose autorile tekitatud. Nimelt nähtub direktiivi 2001/29 põhjendustest 35 ja 38, et õiglase hüvitise kontseptsioon ja selle suurus on seotud kahjuga, mida autor kannab kaitstud teose loata reprodutseerimise tõttu. Sellest vaatenurgast tuleb õiglast hüvitist käsitada kui vastutasu autori kantud kahju eest.

Lisaks märkis kohus, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et asjaomaste isikute huvide „tasakaalu” leidmine eeldab, et õiglast hüvitist tuleb tingimata arvutada kriteeriumi alusel, kui palju on kaitstud teoste autoritele isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandiga kahju tekitatud. „Tasakaalu” nõudega on kooskõlas näha ette, et digitaalseks reprodutseerimiseks kasutatavaid seadmeid, aparate ning andmekandjaid käsutavad isikud, kes teevad need seadmed õiguslikult või tegelikult isiklikul eesmärgil kasutajatele kättesaadavaks või kes osutavad viimastele reprodutseerimisteenust, on õiglast hüvitist maksma kohustatud isikud, kuivõrd neil isikutel on võimalik asjaomast tasusummat isiklikul eesmärgil kasutajatelt tegelikult tagasi saada.

Kohus märkis ka, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et digitaalseks reprodutseerimiseks kasutatavate seadmete, aparatuuride ja andmekandjate suhtes ette nähtud õiglase hüvitise rahastamiseks mõeldud tasu kohaldamine ning viimati nimetatud esemete eeldatav kasutamine isiklikul eesmärgil on tingimata seotud. Seetõttu on direktiiviga 2001/29 vastuolus isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise tasu vahet tegemata kohaldamine asjaomaste digitaalseks reprodutseerimiseks kasutatavate seadmete, aparatuuride ning andmekandjate suhtes, mida ei tehta isiklikul eesmärgil kasutajatele kättesaadavaks ning mida ilmselgelt kasutatakse muul otstarbel kui isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimine.

2.2.C-462/09 Stichting de ThuisKopie

Stichting on Madalmaade organisatsioon, kes tegeleb isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise tasu kogumisega (Stichting de ThuisKopie vs Others, 2011). Opus on Saksamaal asutatud äriühing, kes müüb interneti teel tühjasid ehk salvestuseta andmekandjaid. Tema tegevus on suunatud eelkõige Madalmaadesse hollandikeelsete veebilehtede kaudu, mis on mõeldud Madalmaade tarbijatele. Opuse koostatud müügileping näeb ette, et kui Madalmaade tarbija esitab veebi teel tellimuse, töödeldakse seda Saksamaal ja kaup saadetakse Saksamaalt Madalmaadesse postiteenuseid osutava transpordiettevõtja vahendusel kliendi nimel ja kulul, kuigi tegelikult on sellelt ettevõtjalt teenust ostnud Opus. Opus ei maksa Madalmaades ega ka Saksamaal oma klientidele Madalmaadesse saadetud andmekandjalt isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise tasu. Lisaks rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kõnealusel viisil Opuse turustatud andmekandjate hind ei hõlma isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise tasu. Kuna Stichting leidis, et Opust tuleb käsitleda „importijana” autoriõiguse seaduse tähenduses ja seega on ta kohustatud maksma isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise tasu, esitas ta nimetatud ettevõtja vastu Madalmaade kohtusse hagi, nõudes nimetatud tasu maksmist. Opus vaidles müügilepingu tingimustele vastu, viidates, et teda ei saa käsitleda tema turustatavate andmekandjate Madalmaadesse importijana. Opus väidab et importijateks tuleb pidada Madalmaade ostjaid, st üksiktarbijaid.

Hollandi kõrgeim kohus otsustas peatada põhiasjas kohtumenetluse ja esitas Euroopa Kohtule järgmised küsimused:

1. Kas direktiiv 2001/29 ja eelkõige selle artikli 5 lõike 2 punkt b ja sama artikli lõige 5 annab konkreetseid pidepunkte vastamiseks küsimusele, kes peab siseriikliku õiguse kohaselt tasuma „õiglase hüvitise” artikli 5 lõike 2 punkti b tähenduses? Kui [sellele küsimusele vastatakse jaatavalt], siis millised need pidepunktid on?
2. Kas direktiivi 2001/29 artikli 5 lõige 5 kohustab sidevahendi abil sõlmitud lepingute korral, kui ostja asub müüjast erinevas liikmesriigis, tõlgendama siseriiklikku õigust nii laialt, et kutsetegevuse raames tegutsev isik on kohustatud tasuma „õiglast hüvitist” artikli 5 lõike 2 punkti b tähenduses vähemalt ühes sidevahendi abil sõlmitud lepinguga seotud liikmesriigis?”

Euroopa Kohus tõi esile, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõige 5 kehtestab isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise suhtes erandi tegemiseks kolm tingimust, st esiteks saab seda erandit kohaldada üksnes teatud erijuhtudel, teiseks ei tohi see erand olla vastuolus teose tavapärase kasutusega ja kolmandaks ei või see mõjutada põhjendamatult autoriõiguste valdaja õiguspäraseid huve (Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon). Õiglast hüvitist tasuma kohustatud isiku kindlaksmääramise küsimuses tuleb tõdeda, et direktiivi 2001/29 regulatsioonist ei selgu otsesõnu, kes peab seda hüvitist maksma, kuna liikmesriikidele on antud lai kaalutusõigus selle kindlaksmääramisel, kes peab selle õiglase hüvitise katma.

Euroopa Kohus leidis eelotsuse esimesele küsimusele vastates, et direktiivi 2001/29 sätteid ja eelkõige artikli 5 lõike 2 punkti b ja sama artikli lõiget 5 tuleb tõlgendada nii, et põhimõtteliselt peab artikli lõike 2 punktis b sätestatud õiglast hüvitist maksma lõppkasutaja, kes teeb isikliku kasutamise eesmärgil autoriõigustega kaitstud teosest koopia. Sellegipoolest võivad liikmesriigid kehtestada isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise tasu, mida peavad maksma isikud, kes teevad nimetatud kasutajatele kättesaadavaks reprodutseerimiseks kasutatavad seadmed, aparaadid ja andmekandjad, kuna neil isikutel on võimalik teenida sellise tasuna makstud summa tagasi lõppkasutajatelt sedalaadi kättesaadavaks tegemise eest võetavas hinnas.

Teisele küsimusele vastates leidis kohus, et selles osas tuleb meenutada, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõige 5, mis sätestab isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise suhtes erandi tegemise kumulatiivsed tingimused, ei sisalda iseenesest mingit erijuhist, mis võimaldaks seda sätet mingil erilisel viisil tõlgendada küsimuses, millist isikut tuleb pidada võlgnikuks, kes peab maksma isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise suhtes tehtud erandi alusel autoritele õiglast hüvitist sellise sidevahendi teel sõlmitud lepingu korral, millega on tegemist põhikohtuasjas.

Samas tuleb meenutada, et direktiivi 2001/29 põhjendusest 9 ilmneb, et liidu seadusandja soovis, et oleks tagatud autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kõrgetasemeline kaitse, sest nimetatud õigused on olulised intellektuaalse loomingu seisukohalt. Nende kaitse aitab tagada loovuse säilimise ja arengu autorite, esitajate, tootjate, tarbijate, kultuuri, tööstuse ja laiema üldsuse huvides. Sama direktiivi põhjendus 10 näeb ette, et oma loome- ja kunstilise tegevuse jätkamiseks peavad autorid ja esitajad saama enda töö kasutamise eest nõuetekohast tasu.

Euroopa Kohus leidis, et direktiivi 2001/29 ja eelkõige selle artikli 5 lõike 2 punkti b ja sama artikli lõiget 5 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriik, kes on kehtestanud süsteemi, mille kohaselt isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise tasu peab maksma kaitstud teoste reprodutseerimiseks kasutatava andmekandja tootja või importija, ja kelle territooriumil on tekkinud autoritele kahju seal elavate ostjate poolt nende autorite teoste isiklikul eesmärgil kasutamise tõttu, peab tagama, et need autorid saaksid tõepoolest õiglast hüvitist, millega hüvitatakse see kahju. Niisugusel juhul ei ole selle tulemuse saavutamise kohustuse osas tähtsust lihtsalt asjaolul, et kutseline müüja, kes müüb reprodutseerimiseks kasutatavaid seadmeid, aparate ja andmekandjaid, asub mõnes muus liikmesriigis, kui see, kus elavad ostjad. Siseriiklik kohus peab juhul, kui ei ole võimalik tagada ostjatelt õiglase hüvitise sissenõudmist, tõlgendama siseriiklikku õigust nii, et selle hüvitise saab sisse nõuda isikult, kes tegutseb kutsetegevuse raames.

2.3.C-463/12 Copydan

Copydan on Taani autoriõiguste haldusorganisatsioon, kes esindab audio- ja videoteoste suhtes olemasolevate õiguste omajaid (Copydan, 2015). Copydanil on Kulturministerieti (Taani Kultuuriministeerium) luba koguda, hallata ja jagada õiguste omajatele nende teoste kasutamise eest kogutud salvestustasu.

Nokia turustab Taanis mobiiltelefone. Ta tarnib neid tooteid ettevõtjatele, kes müüvad neid omakorda edasi nii era- kui äriklientidele. Kõigil mobiiltelefonidel on sisemälu. Peale selle on teatavates mudelites täiendav mälukaart, mis erineb SIM-kaardist. Kui kasutaja mobiiltelefoni on paigaldatud mälukaart, on võimalik selliseid andmeid nagu telefonis salvestatud telefoninumbrid, kontaktid, ja fotod sellel talletada. Sellel saab talletada ka faile, mis sisaldavad muusikateoseid, filme ja muid autoriõigusega kaitstud teoseid. Sellised failid võivad olla alla laetud internetist või pärineda DVD-delt, CD-delt, MP3-mängijatelt või kasutajate arvutitest.

Põhikohtuasja poolte vahel ei ole vaidlust selles, et kui kasutaja talletab autoriõigusega kaitstud teoseid mobiiltelefonis, millel on nii sisemälu kui ka mälukaart, siis talletatakse need teosed tavaliselt mobiiltelefoni mälukaardil. Samas, kui kasutaja oma mobiiltelefoni seadeid muudab, võib ta talletada neid teoseid ka sisemälu.

Copydan on seisukohal, et autoriõiguse seadusega ette nähtud reprodutseerimisõiguse erandi eest õiglase hüvitise maksmise süsteem hõlmab mobiiltelefoni mälukaarte, välja arvatud eriti väikese mahuga mälukaardid. Seda arvestades esitas Copydan Nokia vastu hagi, nõudes, et viimaselt mõistetakse tema kasuks välja aastatel 2004–2009 imporditud mälukaartidelt isiklikuks tarbeks kopeerimise tasu.

Nokia väidab, et nimetatud salvestustasu ei pea maksma, kui reprodutseerimine ei ole seaduslik ning kui autoriõiguste omaja ei ole luba andnud reproduktsiooni kasutamiseks, mis järgneb kaitstud teose allalaadimisele näiteks teatavalt veebipoe saidilt. Tema sõnul kuuluvad niisiis õiglase hüvitise süsteemi alla üksnes isiklikuks tarbeks seaduslikul viisil ilma autoriõiguste omaja loata tehtud reproduktsioonid. Mobiiltelefonide mälukaardid sisaldavad vaid harva selliseid koopiaid, mistõttu nendelt koopiatelt salvestustasu maksmist ei saa nõuda.

Neil asjaoludel otsustas Taani kohus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas Infoühiskonna direktiiviga on kooskõlas liikmesriigi seadus, milles tagatakse õiguste omajatele salvestustasu reproduktsioonide eest, mis tehakse järgmisi allikaid kasutades:
  - a) failid, mille puhul on kõnealuseks kasutamiseks loa andnud õiguste omajad ning mille eest klient on maksnud (näiteks litsentseeritud sisu veebipoodidest);
  - b) failid, mille puhul on kõnealuseks kasutamiseks loa andnud õiguste omajad ning mille eest klient ei ole maksnud (näiteks litsentseeritud sisu, mida jagatakse seoses turunduskampaaniaga);
  - c) kasutaja enda DVD, CD, MP3-mängija, arvuti jne, mille puhul ei ole tõhusaid tehnilisi meetmeid rakendatud;
  - d) kasutaja enda DVD, CD, MP3-mängija, arvuti jne, mille puhul on tõhusaid tehnilisi meetmeid rakendatud;
  - e) kolmanda isiku DVD, CD, MP3-mängija, arvuti jne;
  - f) internetist või mujalt ebaseaduslikult kopeeritud teosed;
  - g) mõnel muul viisil seaduslikult näiteks internetist kopeeritud failid (seaduslikest allikatest, mille puhul litsentsi ei ole antud).

2. Kuidas tuleb liikmesriikide õigusaktides, mis käsitlevad õiglast hüvitist, arvesse võtta tõhusaid tehnilisi meetmeid Infoühiskonna direktiivi artikli 6 tähenduses?
3. Mida kujutavad endast õiglase hüvitise seisukohalt „olukorrad, kus mõju õiguste omajale on minimaalne”, millele viidatakse direktiivi põhjenduses 35, mille puhul ei oleks Infoühiskonna direktiiviga kooskõlas liikmesriigi õigusnormid, millega nähakse ette õiguste omajatele hüvitise maksmine sellise isiklikuks tarbeks kopeerimise eest?
4.
  - a) Kui eeldada, et esmane või peamine mobiiltelefonide mälukaartide funktsioon ei ole isiklikuks tarbeks kopeerimine, siis kas Infoühiskonna direktiiviga on kooskõlas liikmesriigi õigusnormid, mis tagavad õiguste omajatele hüvitise mobiiltelefonide mälukaartidele kopeerimise eest?
  - b) Kui eeldada, et isiklikuks tarbeks kopeerimine on üks mitmest esmasest või peamisest mobiiltelefonide mälukaartide funktsioonist, siis kas Infoühiskonna direktiiviga on kooskõlas liikmesriigi õigusnormid, mis tagavad õiguste omajatele hüvitise mobiiltelefonide mälukaartidele kopeerimise eest?
5. Kas Infoühiskonna direktiivi põhjenduses 31 kasutatud mõistega „tasakaal” ning „kahjul” põhineva „õiglase hüvitise” (direktiivi artikli 5 lõike 2 punkti b tähenduses) ühetaolise tõlgendamisega on kooskõlas liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt mälukaartidelt kogutakse salvestustasu, samas kui salvestustasu ei koguta sisemälult sellistes seadmetes nagu MP3-mängijad või iPodid, mis on toodetud ja mida peamiselt kasutatakse isiklikuks tarbeks tehtud koopiade talletamiseks?
6.
  - a) Kas direktiiviga [2001/29] on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt isiklikuks tarbeks kopeerimise tasu kogutakse tootjalt ja/või importijalt, kes müüb mälukaarte ettevõtjatele, kes müüvad need mälukaardid edasi nii era- kui äriklientidele, ilma et tootja ja/või importija oleks teadlik, kas mälukaardid on müüdnud era- või äriklientidele?
  - b) Kas vastust kuuenda küsimuse punktile a mõjutab see, et liikmesriigis kehtivad õigusnormid, mis tagavad, et tootjad, importijad ja/või edasimüüjad ei pea maksma salvestustasu mälukaartide pealt, mida kasutatakse kutsetegevuses, et juhul, kui

salvestustasu on siiski makstud, saavad tootjad, importijad ja/või edasimüüjad selle salvestustasu tagasi selliste mälukaartide pealt, mida kasutatakse kutsetegevuses, ning et tootjad, importijad ja/või edasimüüjad võivad müüa mälukaarte teistele ettevõtjatele, kes on registreeritud salvestustasusüsteemi haldava organisatsiooni juures, ilma et nad peaksid seejuures salvestustasu maksuma?

- c) Kas vastust kuuenda küsimuse punktidele a ja b mõjutab see,
- I. et liikmesriigis kehtivad õigusnormid, mis tagavad, et tootjad, importijad ja/või edasimüüjad ei pea maksuma salvestustasu mälukaartide pealt, mida kasutatakse kutsetegevuses, olukorras, kus mõistet „kutsetegevus” tõlgendatakse selliselt, et sellest tulenev mahaarvamisõigus kehtib ainult Copydani poolt aktsepteeritud ettevõtjatele ning salvestustasu tuleb maksta mälukaartide pealt, mida kasutavad kutsetegevuses muud ärikliendid, keda Copydan ei ole aktsepteerinud;
  - II. et liikmesriigis kehtivad õigusnormid, mis tagavad, et tootjad, importijad ja/või edasimüüjad saavad juhtudel, kui (teoreetiliselt) salvestustasu on tegelikult makstud, tagasi mälukaartidelt makstud salvestustasu, kui neid mälukaarte kasutatakse kutsetegevuses, olukorras, kus tegelikult saab ainult mälukaardi ostja nõuda salvestustasu tagastamist, ning mälukaartide ostja peab esitama salvestustasu tagastamise taotluse Copydanile;
  - III. et liikmesriigis kehtivad õigusnormid, mis tagavad, et tootjad, importijad ja/või edasimüüjad võivad salvestustasu maksmata müüa mälukaarte teistele ettevõtjatele, kes on registreeritud salvestustasusüsteemi haldava organisatsiooni juures, olukorras, kus Copydan on salvestustasusüsteemi haldav organisatsioon ning need registreeritud ettevõtjad ei tea, kas mälukaardid on müüdnud era- või äriklientidele?”

Euroopa Kohus leidis eeltoodud küsimustele vastates, et :

Infoühiskonna direktiivi artikli 5 lõike 2 punktiga b ei ole vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis näeb reprodutseerimisõiguse isiklikuks tarbeks kopeerimise erandi alusel ette õiglase hüvitise maksmise selliste mitmefunktsiooniliste andmekandjate pealt nagu mobiiltelefonide mälukaardid,

olenemata sellest, kas nende andmekandjate põhifunktsioon on isiklikuks tarbeks kopeerimine või mitte, juhul kui nende andmekandjate vähemalt üks, kasvõi teisejärguline funktsioon võimaldab nende valdajatel neid sel eesmärgil kasutada. Siiski võivad funktsiooni peamine või teisene tähtsus ning andmekandja reprodutseerimismahu suhteline suurus avaldada mõju õiglase hüvitise summale. Kui õiguste omajatele tekkivat kahju saab lugeda minimaalseks, ei pruugi kõnealuse funktsiooni kättesaadavaks tegemisega hüvitise maksmise kohustust tekkida.

Direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga b ei ole vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis kehtestab reprodutseerimisõigusest tehtava isiklikuks tarbeks kopeerimise erandi eest makstava õiglase hüvitise rahastamiseks mõeldud isiklikuks tarbeks kopeerimise tasu maksmise tingimuse selliste andmekandjate tarnimise suhtes, mida võidakse kasutada isiklikuks tarbeks reprodutseerimise eesmärgil, nagu mobiiltelefonide mälukaartid, kuid mis ei kehtesta selle salvestustasu maksmise kohustust peamiselt isiklikuks tarbeks tehtud koopiade talletamiseks mõeldud koostisosade nagu MP3-mängijate sisemälude tarnimise suhtes, sest need erinevad andmekandjate ja koostisosade liigid ei ole võrdväärsed või nende erinev kohtlemine on põhjendatud, seda tuleb aga kontrollida eelotsusetaotluse esitanud kohtul.

Direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus siseriiklik õigusnorm, millega pannakse reprodutseerimisõigusest tehtava isiklikuks tarbeks kopeerimise erandi eest makstava õiglase hüvitise rahastamiseks mõeldud isiklikuks tarbeks kopeerimise tasu maksmise kohustus tootjatele ja importijatele, kes müüvad mobiiltelefoni mälukaarte äriklientidele, teades, et viimased kavatsevad müüa need kaardid edasi, kuid teadmata, kas nende kaartide lõppostjad on era- või ärikliendid, kui

- sellise süsteemi kehtestamine on põhjendatud praktiliste raskustega;
- tasu maksjad on salvestustasu maksmisest vabastatud, kui nad tõendavad, et nad on tarninud mobiiltelefoni mälukaartid muudele kui füüsilistele isikutele eesmärgil, mis ilmselgelt erineb isiklikuks tarbeks reprodutseerimisest, arvestades asjaolu, et seda vabastust ei saa piirata tarnimisele üksnes äriklientidele, kes on salvestustasusid haldavas organisatsioonis registreeritud;
- selline süsteem näeb ette isiklikuks tarbeks kopeerimise tasu tagastamise õiguse, mis on tõhus ja ei muuda makstud salvestustasu tagastamist ülemäära raskeks, kusjuures tasu saab

tagastada üksnes mälukaardi lõppostjale, kes peab selleks esitama salvestustasusid haldavale organisatsioonile vastavasisulise taotluse.

Direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b koostoimes selle direktiivi põhjendusega 35 tuleb tõlgendada nii, et selle alusel on liikmesriikidel lubatud näha reprodutseerimisõigusest tehtava isiklikuks tarbeks kopeerimise erandi kohaldamisalas olevatel juhtudel sellise erandi eest õiglase hüvitise maksmise suhtes ette erand, kui kahju õiguste omajale on neil juhtudel minimaalne. Liikmesriikide pädevusse kuulub sellise kahju künnise kindlaksmääramine, võttes arvesse, et selle künnise kohaldamine peab olema kooskõlas muu hulgas võrdse kohtlemise põhimõttega.

Direktiivi 2001/29 tuleb tõlgendada nii, et kui liikmesriik on otsustanud selle direktiivi artikli 5 lõike 2 alusel jätta selle sätte esemelisest kohaldamisalast täielikult välja õiguste omaja õiguse lubada oma teost isiklikuks tarbeks reprodutseerida, siis ei mõjuta õiguste omaja poolt teoseid sisaldavate failide kasutamiseks loa andmine kohustust maksta reprodutseerimisõiguse isiklikuks tarbeks kopeerimise erandi eest õiglast hüvitist selle direktiivi artikli 5 lõike 2 punkti b kohaselt nimetatud failide abil tehtud reproduktsioonide eest, ning nimetatud loast tulenevalt ei teki iseenesest asjaomaste failide kasutajale kohustust maksta õiguste omajale tasu.

Direktiivi 2001/29 artiklis 6 nimetatud tehniliste meetmete rakendamine selliste seadmete suhtes, mida kasutatakse kaitstud teoste reprodutseerimiseks, nagu DVD-d, CD-d, MP3-mängijad või arvutid, ei mõjuta kohustust maksta sellistelt seadmetelt reprodutseerimisõiguse isiklikuks tarbeks kopeerimise erandi alusel isiklikuks tarbeks tehtud reproduktsioonide eest õiglast hüvitist. Samas võib nende rakendamine mõjutada hüvitise konkreetset suurust.

Direktiiviga 2001/29 on vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis näeb ette õiglase hüvitise reprodutseerimisõiguse erandi alusel tehtud reproduktsioonide eest, mis on tehtud ebaseaduslikust allikast, see tähendab kaitstud teostest, mis on tehtud avalikkusele kättesaadavaks ilma õiguse omaja loata.

Direktiiviga 2001/29 ei ole vastuolus siseriiklik õigusnorm, mis näeb reprodutseerimisõiguse erandi alusel ette õiglase hüvitise kaitstud teosest füüsilise isiku poolt kolmandale isikule kuuluva seadmega või selle abil tehtud reproduktsiooni eest.

2.4. C-572/13 Hewlett-Packard

Hewlett-Packard versus Reprobel kohtuasjas (Reprobel, 2015) märkis Euroopa Kohus muu hulgas, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga a ja artikli 5 lõike 2 punktiga b on vastuolus siseriiklik õigusakt, milles on õiguste omajatele makstava õiglase hüvitise rahastamiseks kehtestatud süsteem, mis kombineerib õiguste omajate õiglase hüvitise rahastamiseks kaht liiki tasu, nimelt ühelt poolt kindlasummalise tasu, mida kaitstud teoseid reprodutseerida võimaldavate seadmete tootja, importija või ühendusesisene omandaja maksab nende seadmete liikmesriigis turule viimisel enne reprodutseerimistegevust, ning teiselt poolt proportsionaalse tasu, mida kogutakse pärast reprodutseerimistegevust ning mis määratakse kindlaks ainuüksi ühikuhinnaga korrutatud tehtud koopiade arvu põhjal, kusjuures seda tasu on kohustatud maksma füüsilised või juriidilised isikud, kes teoseid kopeerivad, kui:

- enne reprodutseerimistegevust makstav kindlasummaline tasu arvutatakse välja ainuüksi kiiruse alusel, millega seade võib koopiaid teha;
- pärast reprodutseerimistegevust kogutav tasu varieerub olenevalt sellest, kas maksma kohustatud isik tegi selle tasu sissenõudmisel koostööd või mitte;
- kombineeritud süsteemil kui tervikul ei ole mehhanisme, eelkõige tagasimaksmise mehhanismi, mis võimaldavad tegeliku kahju kriteeriumi ja kindlasummalisena kindlaksmääratava kahju kriteeriumi täiendavat kohaldamist erinevat liiki kasutajate suhtes.

2.5.C-470/14 EGEDA

Euroopa Kohus on lahendis C-470/14 (EGEDA, 2016), leiavad Hispaania kollektiivse esindamise ühingud, et Hispaania kuninglik dekreet 1657/2012 ei ole direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga b kooskõlas kahel põhjusel. Esiteks seepärast, et direktiivi 2001/29 artikkel 5 lg 2 p b kohaselt peavad isiklikuks otstarbeks seadme kasutamise eest õiglase hüvitise vähemalt lõppastmes kandma füüsilised isikud, kes põhjustavad reprodutseerimise ainuõiguse omajatele sellise kopeerimisega kahju, samas kuningliku dekreediga 1657/2012 kehtestatud kord näeb ette, et õiglase hüvitise tuleb katta riigieelarvest ning seega kõigi maksumaksjate poolt. Teiseks leiavad kollektiivse esindamise ühingud, et Hispaania õigusnormid ei taga, et kõnealune hüvitis on

õiglane. Põhikohtuasja vastustajad väidavad omakorda, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga b ei ole vastuolus selline liikmesriigi kord, nagu on kehtestatud kümnenda lisasätte ja kuningliku dekreediga 1657/2012.

Hispaania kõrgeim kohus otsustas kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga b on kooskõlas isiklikuks tarbeks kopeerimise eest makstava õiglase hüvitise süsteem, mida rahastatakse riigieelarvest hinnanguliselt tegelikult tekitatud kahju alusel, ilma et sellega oleks võimalik tagada, et selle hüvitise kulud kannavad isiklikuks tarbeks tehtud koopiaste kasutajad?
2. Kui eelmisele küsimusele vastatakse jaatavalt, siis kas direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga b on kooskõlas, et isiklikuks tarbeks kopeerimise eest makstava õiglase hüvitise rahastamiseks riigieelarvest eraldatud kogusumma, mis arvutatakse tegelikult põhjustatud kahju alusel, tuleb kehtestada igaks eelarveaastaks kindlaks määratud eelarvepiiride raames?“

Esiteks viitas Euroopa Kohus taaskord kahele eelnevale Euroopa Kohtu lahendile, millest tuleneb, et kui liikmesriigid otsustavad oma siseriiklikus õiguses kehtestada viidatud sättes ette nähtud isiklikuks tarbeks kopeerimise erandi, siis on nad sealjuures kohustatud nägema ette reprodutseerimise ainuõiguse omajatele õiglase hüvitise maksmise.

Euroopa Kohus leidis, et ei saa direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b suhtes asuda seisukohale, et sellega on põhimõtteliselt vastuolus, kui liikmesriigid, kes on otsustanud kehtestada isiklikuks tarbeks kopeerimise erandi, valivad selle raames sellise õiglase hüvitise süsteemi, mida ei rahastata mitte tootjatelt ja importijatelt kogutud tasust, vaid riigieelarvest, kuna selline alternatiivne süsteem tagab esiteks õiguste omajatele õiglase hüvitise maksmise ja teiseks, kuna sellega seotud kord tagab hüvitise tegeliku saamise, siis tuleb asuda seisukohale, et see on põhimõtteliselt kooskõlas direktiivi 2001/29 põhieesmärgiga, mis direktiivi põhjenduste 4 ja 9 kohaselt on tagada intellektuaalomandi ja autoriõiguste kõrgetasemeline kaitse.

Samas ilmneb direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b ühemõttelisest sõnastusest, et isiklikuks tarbeks kopeerimise erand on ette nähtud üksnes füüsilistele isikutele, kes teevad või kellel on

võimalik teha teosest või muudest kaitstud objektidest koopiaid, mis on mõeldud isiklikuks tarbeks ja mille kasutuseesmärk ei ole otseselt ega kaudselt kaubanduslik. Sellest tuleneb, et erinevalt füüsilistest isikutest, kellele kohaldatakse direktiivis 2001/29 täpsustatud tingimustel isiklikuks tarbeks kopeerimise erandit, on juriidiliste isikute puhul igal juhul välistatud, et nad saaksid seda erandit kasutada, kuna neil ei ole õigust teha isiklikuks tarbeks koopiaid ilma asjaomase teose või objekti õiguste omaja eelneva loata.

Siiski ei ole selline direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tõlgendus vastuolus sellega, et juriidilised isikud on käesoleval juhul vastutasuna isiklikuks tarbeks tehtud koopiade eest kohustatud osalema õiguste omajatele makstava õiglase hüvitise rahastamises.

Niisiis on Euroopa Kohus nõus sellega, et arvestades praktilisi raskusi, mis võivad tekkida sellise rahastamise kohaldamisel, on lubatav, et liikmesriigid rahastavad kõnealust õiglast hüvitist tasust, mis nõutakse sisse enne isiklikuks tarbeks kopeerimist isikutelt, kelle kasutuses on reprodutseerimiseks kasutatavad seadmed, aparaatide ja andmekandjad ning kes annab neid füüsilistele isikutele kasutada.

Nimelt ei takista miski maksuma kohustatud isikul teenida isiklikuks tarbeks tehtud koopiade eest tasuna makstud summat tagasi reprodutseerimiseks kasutatavate seadmete, aparaatide ja andmekandjate müügihinnas või osutatud reprodutseerimisteenuse hinnas. Nii lasub tasumiskohustus lõpuks seda hinda maksvatel isiklikuks tarbeks kasutajatel. Neil asjaoludel tuleb isiklikuks tarbeks kasutajat, kellele tehakse kättesaadavaks reprodutseerimiseks kasutatavad seadmed, aparaadid ja andmekandjad või kes kasutab reprodutseerimisteenust, pidada tegelikult õiglast hüvitist „kaudselt maksuma kohustatud isikuks“, teisisõnu tegelikult võlgnikuks.

Nimetatud kohtupraktikast tuleneb, et kuigi liikmesriikidel on lubatud kehtestada süsteem, mille kohaselt juriidilised isikud on teatud tingimustel kohustatud maksuma tasu direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktis b ette nähtud õiglase hüvitise rahastamiseks, ei saa praegu kehtiva liidu õiguse kohaselt sellised juriidilised isikud mingil juhul muutuda lõpuks selle kohustuse tegelikeks võlgnikeks.

Viidatud kohtupraktika aluseks olevad kaalutlused käivad igal juhul liikmesriikide kohta, kes on sätestanud isiklikuks tarbeks kopeerimise erandi, sõltumata sellest, kas nad on kehtestanud õiglase hüvitise süsteemi, mida rahastatakse tasu alusel või riigieelarvest, nagu põhikohtuasjas.

Käesoleval juhul ilmneb eelotsusetaotlusest, et arvestades asjaolu, et konkreetsete tulude – selliste, mis tuleksid eritasust – eraldamist konkreetsete kulutuste rahastamiseks ei toimu, tuleb õiglase hüvitise maksmiseks ette nähtud eelarverida pidada rahastatuks kõigist riigieelarve vahenditest ja seega ka võrdselt kõigi maksumaksjate, sealhulgas juriidiliste isikute poolt.

Pealegi ei ilmne Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et käesoleval juhul oleks olemas mis tahes kord, mis võimaldaks juriidilistel isikutel, kelle suhtes igal juhul direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b ei kohaldata, taotleda selle hüvitise rahastamise kohustusest vabastamist või vähemalt tasuta tagastamist.

Neil asjaoludel ja kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab seda ka oma küsimuse sõnastuses, ei ole asjaomase liikmesriigi eelarvest rahastatava õiglase hüvitise süsteemiga tagatud, et selle hüvitise kulud kannavad lõpuks üksnes isiklikuks tarbeks tehtud koopiade kasutajad.

Arvestades kõiki neid kaalutlusi, leidis Euroopa Kohus, et esimesele küsimusele tuleb vastata, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus selline isiklikuks tarbeks kopeerimise eest makstava õiglase hüvitise süsteem, mida rahastatakse nagu põhikohtuasjas riigieelarvest nii, et ei ole võimalik tagada, et kõnealuse õiglase hüvitise kulud kannavad isiklikuks tarbeks tehtud koopiade kasutajad.

2.6.C-110/15 Nokia

Euroopa Kohtu lahend C-110/15 ehk nn Nokia Itaalia kaasus (Nokia, 2016), milles personaalarvutite, salvestusseadmete, andmekandjate, mobiiltelefonide ja fotoaparaatide tootjad ja edasimüüjad esitasid Tribunale Amministrativo Regionale del Lazio (Lazio piirkonna halduskohus, Itaalias) kaebuse, milles palusid 30. detsembri 2009. aasta määruse kehtetuks tunnistamist, leides, et asjassepuutuvad Itaalia õigusnormid on Euroopa Liidu õigusega vastuolus eelkõige põhjusel, et isiklikuks tarbeks kopeerimise tasu peavad maksma isikud, kes ilmselgelt tegelevad muuga kui isiklikuks tarbeks kopeerimisega, ehk muu hulgas juriidilised isikud ja oma

kutsetegevuse raames tegutsevad isikud. Samuti rõhutasid personaalarvutite, salvestusseadmete, andmekandjate, mobiiltelefonide ja fotoaparaatide tootjad ja edasimüüjad, et volituste delegeerimine SIAE-le ehk autorite kollektiivse esindamise organisatsioonile Itaalias on diskrimineeriv, kuna Itaalia õigusnormid annavad SIAE-le volituse määrata kindlad isikud, kes tuleb vabastada tasu maksmisest isiklikuks tarbeks kopeerimise eest, ning isikud, kellel on õigus juba makstud tasu vastavas menetluses tagasi nõuda. Põhikohtuasi jõudis välja Itaalia kõrgeima astme kohtusse (Consiglio di Statole), kellel tekkisid kahtlused direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tõlgendamise kohta, mistõttu otsustas kõrgeim kohus kohtumenetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

1. Kas liidu õigusega ja täpsemalt direktiivi 2001/29 põhjendusega 31 ning artikli 5 lõike 2 punktiga b on vastuolus liikmesriigi õigusnormid (nagu LDA artikkel 71*sexies* koosmõjus tehnilise lisa artikliga 4), milles on sätestatud, et andmekandjate ja seadmete puhul, mis omandatakse ilmselgelt muul eesmärgil kui isiklikuks tarbeks kopeerimine, see tähendab puhtalt kutsealaseks kasutamiseks, määratakse isiklikuks tarbeks kopeerimise tasust *ex ante* vabastamise kriteeriumid kindlaks eraõigusliku kokkuleppe või „vabade läbirääkimiste“ teel, eriti mis puudutab nimetatud artiklis 4 käsitletavaid „rakendusprotokolle“, kuna puuduvad üldnormid ja igasugused tagatised, et SIAE kohtleks tasu maksmiseks kohustatud isikuid või nende kutseliite võrdselt?
2. Kas liidu õigusega ja täpsemalt direktiivi 2001/29 põhjendusega 31 ning artikli 5 lõike 2 punktiga b on vastuolus liikmesriigi õigusnormid (nagu Itaalia autoriõiguse seaduse artikkel 71*sexies* koosmõjus 30. detsembri 2009. aasta dekreediga ja SIAE juhistega tagasimaksete kohta), milles on sätestatud, et andmekandjate ja seadmete puhul, mis omandatakse ilmselgelt muul eesmärgil kui isiklikuks tarbeks kopeerimine, see tähendab puhtalt kutsealaseks kasutamiseks, võib tasu tagasimaksmist taotleda ainult lõppkasutaja, mitte andmekandjate ja seadmete tootja?“

Sisuliselt palus Itaalia kõrgeim kohus Euroopa Kohtul selgitada, kas Euroopa Liidu õigust ja täpsemalt direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, millega esiteks seatakse ilmselgelt muuks kui isiklikuks tarbeks kopeerimiseks mõeldud seadmete ja andmekandjate tootjate ja maaletoojate isiklikuks tarbeks kopeerimise tasu maksmise kohustusest vabastamise tingimuseks kokkuleppe sõlmimine üksuse,

kellel on seaduslik monopol teoste autorite huvide esindamiseks, ja tasu maksmiseks kohustatud isikute või nende kutseliitude vahel, ning milles teiseks nähakse ette, et niisuguse tasu tagasimaksmist võib tasu alusetu maksmise korral nõuda ainult nimetatud seadmete ja andmekandjate lõppkasutaja.

Euroopa Kohus märkis, et vastavalt direktiivi 2001/29 põhjendusele 31 tuleb tagada õiglane tasakaal õiguste omajate ja kaitstud teoste kasutajate vahel. Euroopa Kohtu praktika kohaselt peab õiglase hüvitise süsteem seetõttu sisaldama mehhanisme, eelkõige tagasimaksmise mehhanismi, mis on mõeldud selleks, et korrigeerida teatavat liiki kasutajaid kahjustava mis tahes „ülekompanseerimise“ olukorda, mis ei vasta kõnealuses põhjenduses nimetatud nõudele.

Kuna Itaalia õiglase hüvitise süsteem ei näe ette piisavaid tagatise niisuguste tootjate ja maaletoojate tasust vabastamiseks, kes tõendavad, et nad on tarninud asjaomased seadmed ja andmekandjad muudele kui füüsilistele isikutele eesmärkidel, mis ilmselgelt erinevad isiklikuks tarbeks kopeerimisest, siis peaks see süsteem nägema ette õiguse tasu tagastamisele, mis oleks tõhus ega teeks makstud tasu tagasisaamist ülemäära raskeks. Itaalia õiglase hüvitise süsteemis ette nähtud õigust tagasimaksmisele ei saa pidada tõhusaks, sest on selge, et sellele ei saa tugineda füüsilised isikud, isegi kui nad omandavad seadmed ja andmekandjad eesmärkidel, mis ilmselgelt erinevad isiklikuks tarbeks kopeerimisest.

Euroopa Kohus leidis, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, millega esiteks seatakse ilmselgelt muuks kui isiklikuks tarbeks kopeerimiseks mõeldud seadmete ja andmekandjate tootjate ja maaletoojate isiklikuks tarbeks kopeerimise tasu maksmise kohustusest vabastamise tingimuseks kokkuleppe sõlmimine üksuse, kellel on seaduslik monopol teoste autorite huvide esindamiseks, ja tasu maksmiseks kohustatud isikute või nende kutseliitude vahel, ning milles teiseks nähakse ette, et niisuguse tasu tagasimaksmist võib selle alusetu maksmise korral nõuda ainult nimetatud seadmete ja andmekandjate lõppkasutaja.

2.7. Euroopa Kohtujuristi Maciej Szpunar ettepanek kohtuasjas C-470/14 EGEDA

Euroopa Kohtu kohtujurist Maciej Szpunar esitas seoses EGEDA kohtulahendiga oma ettepaneku, kus käsitles täpsemalt õiglase hüvitise rahastamise võimalikkust riigieelarvest ja selle kooskõla Infoühiskonna direktiiviga (Euroopa Kohtu kohtujuristi ettepanek, 2016).

Esiteks tõi M. Szpunar oma ettepaneku punktides 30-31 välja, et kuni EGEDA lahendini puudutavad Euroopa Kohtu poolt isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi eest hüvitise maksmist käsitlevad otsused vastava hüvitise sellise tasuga rahastamise süsteemi, mida nõutakse sisse seadmetelt, mille abil saab selliseid koopiaid teha, ning nende otsuste eesmärk on olnud lahendada taolise süsteemi toimimisega seotud probleeme. Nii puudutas kohtuotsus Padawan, milles Euroopa Kohus töötas selle põhjenduse välja esimest korda, seda, kas tasu saab nõuda sisse seadmetelt, mida seetõttu, et need on mõeldud üksnes kutsealaseks kasutamiseks, ei saa isikliku kasutamise eesmärgil reproduktsioonide tegemise otstarbel kasutada. Selle probleemi lahendamiseks esitas kohtuasjas Padawan eelotsusetaotluse esitanud kohus rea küsimusi, mille põhjal Euroopa Kohus selgitas hüvitise elektroonikaseadmetelt sissenõutava tasu rahastamissüsteemi loogika lahti. Kohtuotsuses Padawan ei piirdunud Euroopa Kohus selle määramisega, et hüvitama – sarnaselt tasu maksmisega – on kohustatud potentsiaalne kasutaja, vaid jätkas põhjendust, nentides, et praktikas ei maksa tasu/hüvitise otseselt mitte kasutajad, vaid elektroonikaseadmete tootjaid või müüjaid, kes kannavad selle tasumise kohustuse seejärel üle ostjatele – kasutajatele. Sisuliselt viitas M. Szpunar sellele, et kuni EGEDA lahendini on Euroopa Kohus analüüsinud Infoühiskonna direktiivi vaid seadmete ja andmekandjate tasustamise süsteemi valguses, mis aga ei tähenda, et ainult selline süsteem olekski Infoühiskonna direktiivi artikli 5 lõike 2 punkti b alusel ainuvõimalik ja õige.

Seoses isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise hüvitise maksmisega riigieelarvest, leidis M. Szpunar oma ettepaneku punktis 41, et Euroopa Kohtu praktika põhjal ei ole isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi kohta alust järeldada, et liidu õiguses ja täpsemini direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b alusel esineb üldpõhimõte, mille kohaselt peavad hüvitist selle erandi eest tingimata rahastama kasutajad, kes saavad sellele tugineda, mistõttu praktikas on ainus võimalik selle hüvitise rahastamise süsteem elektroonikaseadmetelt sissenõutav tasusüsteem.

Lisaks leidis Szpunar, et nimetatud tasu ainsa rahastamissüsteemina kindlaks määramine ei ole praeguse tehnoloogilise arenguga seotud praktilistel põhjustel samuti soovitatav.

Oma ettepaneku punktides 48-70 leidis Szpunar kokkuvõtvalt, et analüüsid riigieelarvest rahastamise süsteemi kooskõla direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktiga b, ei tohi seda käsitada tasusüsteemi edasiarendusena, milles üksnes isikliku kasutamise eesmärgil reproduksioone teha saavatele isikutele kohustuseks pandud tasu lihtsalt asendatakse kõigile maksumaksjatele, sealhulgas juriidilistele isikutele pandava maksukohustusega, kes ei saa isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandile tugineda, ning isikutele, kes ei ole ühtki seda tasu kätkevat seadet ostnud.

Vastab tõele, et eelarvetulu teenitakse suures osas otsestelt ja kaudsetelt maksudelt, mille tasuvad maksumaksjad tervikuna. Riik kogub neid makse teatava õiguse alusel, mis on alati olnud üks peamisi avaliku võimu teostamise pädevusi. Seejärel otsustab riik oma suveräänsusest tuleneva sama õiguse alusel nii kogutud rahaliste vahendite eraldamise. Seega vastab tõele, et kõik maksumaksjad osalevad riigi kõigi kulude rahastamises. Samas puudub otsene seos teatava maksumaksja makstud maksu ja teatava riigieelarvelise kulu vahel, kuna just eelarve vahendusel see side katkeb. On ainult ühelt poolt maksukogumine ja teiselt poolt eelarve kulud. Erinevad eelarve tulud ei ole eraldatud konkreetsete kulude katteks, ning samuti ei saa maksumaksja keelata seda, et „tema” raha määratakse teatava kulu rahastamiseks.

Szpunar märkis, et mis täpsemini puutub EGEDA kohtuasja, siis ei ole seega seost ühelt poolt maksumaksjate – sealhulgas nende, kes nagu juriidilised isikud ei saa isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandile tugineda – tasutud maksude ja teiselt poolt selle erandi eest makstava hüvitise riigieelarvest rahastamise vahel. Teisiti oleks see üksnes siis, kui selle rahastamiseks kehtestataks konkreetne maks või lõiv, mis ei ole aga põhikohtuasjas käsitletavas Hispaania süsteemis nii.

Szpunar'i arvates ei ole hüvitise rahastamine riigieelarvest seega vastuolus Euroopa Kohtu poolt kohtuotsuses Padawan käsitletud põhimõtetega, kuna selle puhul ei laiendata tasu kohaldamisala kõigile maksumaksjatele, vaid tegemist on rahastamissüsteemiga, mis põhineb muul loogikal. Samuti ei näe ta, mis küsimuses võiks see süsteem olla vastuolus direktiivi 2001/29 sõnastusega.

Nimelt ei reguleeri see direktiiv isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi eest makstava hüvitise rahastamise viisi, eeldusel, et see hüvitis on õiglane. Viimati nimetatud punkti käsitletakse teise eelotsuse küsimuse analüüsi raames. Eeltoodule tuginedes leidis Szpunar, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus asjaomases sättes nimetatud õiglase hüvitise rahastamine riigieelarvest.

Vastusena küsimusele, kas direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, kui vastavas sättes nimetatud hüvitise summa määratakse eelarvevahendite piires igaks eelarveaastaks eelnevalt kindlaks, võtmata selle summa määramisel arvesse õiguste omajate kantud kahju hinnangulist suurust, leidis Szpunar, et tuleb analüüsida, kas direktiivi 2001/29 kohaselt on liikmesriigil, kes otsustab kehtestada isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi ja rahastada selle erandi eest makstavat hüvitist riigieelarvest, õigus piirata selle hüvitise summat nii, et see ei kata kogu ega ka mitte suuremat osa õiguste omajatele selle erandiga hinnanguliselt tekitatud kahjust.

Sellele küsimusele vastamiseks tuleb viidata isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandit käsitlevale Euroopa Kohtu praktikale. Szpunar leidis, et, nagu esimese küsimuse analüüsimisel märgitud, et niivõrd, kuivõrd see kohtupraktika puudutab isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi eest makstava hüvitise rahastamise viisi, on see kohtupraktika asjakohane üksnes tasusüsteemi puhul. Seevastu tulemusega – see tähendab hüvitise seadusandja poolt soovitud mõjuga – seotud kohtupraktikast tulenevad põhimõtted on selle hüvitise rahastamise viisist sõltumatud ning neid võib muude vahendite arvelt rahastatavale hüvitisele seega üle kanda.

Sellest kohtupraktikast tuleneb esiteks, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktis b esitatud õiglase hüvitise mõiste on liidu õiguse autonoomne mõiste. Seda mõistet moodustavat kahte sõna tuleb kõikides liikmesriikides tõlgendada ühetaoliselt. Täpsemini, mis puutub sõnasse „õiglane”, siis ei ole liikmesriigil õigust käsitada õiglasena hüvitist, mis ei vasta teatavatele, eelkõige Euroopa Kohtu praktikas direktiivi 2001/29 eelnimetatud sätte tõlgendamise kohta ette nähtud kriteeriumidele.

Teiseks on sedastatud, et isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandiga peab kaasnema selle erandiga õiguste omajatele tekitatud kahju hüvitamise süsteem. Nii tuleb õiglast hüvitist käsitada kui vastutasu õiguste omajate kantud kahju eest ning seda tuleb arvutada nimetatud kahju põhjal.

Lõpuks ja kolmandaks on isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandiga tekitatud kahju hüvitamise kohustus selline kohustus, mis lasub vastava erandi kehtestanud liikmesriigil.

Selline liikmesriik ei täida seega direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punktist b tulenevat kohustust, kui ta ei näe ette süsteemi, mis tõepoolest hüvitab isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise tõttu õiguste omajatele tekitatud kahju määral, mida nimetatud liikmesriigis kehtivate normide järgi hinnatakse. Seda hüvitist peab seega tingimata arvutama hinnangulise kahju põhjal ning selle suhtes ei tohi eelnevalt madalamaid piirmäärasid kehtestada.

Süsteemis, mis põhineb isikliku kasutamise eesmärgil reproduktsioonide tegemist võimaldavalt seadmetelt sissenõutaval tasul, võib asuda seisukohale, et õiguste omajatele tekitatud kahju vastab vähemalt osaliselt müüitud seadmete arvule. Tasuna sissenõutava summa varieerumine ei sea seega kahtluse alla hüvitise õiglast olemust direktiivi 2001/29 tähenduses, kuna selle varieerumine peegeldab kahju summat.

Süsteemis, milles hüvitist rahastatakse otse riigieelarvest, ei mängi see automaatne varieerumine rolli. Õiguste omajatele ülekantav summa peaks seega põhimõtteliselt vastama viimastel isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandi tõttu hinnanguliselt tekkinud kahju summale. Siinjuures rõhutas Szpunar, et teda ei veena Hispaania valitsuse esitatud argumendid, mille kohaselt isikliku kasutamise eesmärgil reproduktsioonide tegemise eest makstava hüvitise maksmiseks ette nähtud vahendite piiramine sõltumatult hinnangulisest õiguste omajatele tekitatud kahju summast on eelarveplaneerimise süsteemile omane.

Esiteks tulenevad kaasaegses riigis enamik eelarve kuludest seaduses ette nähtud kohustustest, ilma et nende kulude täpne summa oleks rahastamist ettenägeva seaduse vastu võtmise ajal ettenähtav. Siiski ei ole õiguspäraselt võimalik jätta need maksed tegemata ning eelarvesüsteem kätkeb tehnilisi võtteid, mis võimaldavad neid kohustusi täita.

Teiseks, kuigi vastab tõele, et eelarve kulud peavad olema eelnevalt ette nähtud, peab nende ettenägemine toimuma täpsete ja usaldusväärsete andmete põhjal. Selleks on muu seas võimalik tugineda eelmise eelarveaasta analoogse kulu summale.

Mis aga puutub sama valitsuse esitatud jätkusuutliku eelarvepoliitika põhimõttel rajanevasse argumenti, siis piisab, kui meenutada, et seesama põhimõte nõuab mis tahes uue õigusakti majandusliku ja eelarvealase mõju uurimist. Kui selline uuring oleks enne isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise eest makstava hüvitise rahastamise süsteemi muutmist läbi viidud, oleksid Hispaania ametiasutused teadnud, milline summa on õiglase hüvitise maksmise tagamiseks vajalik.

Seega on Szpunari arvates täiesti võimalik tagada õiglase hüvitise direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tähenduses, nagu seda sätet on Euroopa Kohus kõnealuse hüvitise riigieelarvest rahastamisega seoses tõlgendanud. Samas ei tohiks sellele hüvitisele eelnevalt seada jäika piirmäära tasemel, milles ei ole piisavalt võetud arvesse õiguste omajatele tekitatud kahju summat, nagu seda asjaomase liikmesriigi õiguses kehtivate eeskirjade järgi hinnatakse. Szpunar leidis aga, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus see, kui asjaomases sättes nimetatud hüvitise summa määratakse igaks eelarveaastaks eelarvehendite piires eelnevalt kindlaks, võtmata kindlaksmääramisel arvesse õiguste omajate kantud kahju hinnangulist suurust” .

3. Eriala ekspertide arvamused

Erialakirjandus puudutab teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimisel õiglase hüvitise määramisel peamiselt seadmete ja andmekandjate tasustamissüsteemi ning vähe on analüüsitud riigieelarvest õiglase hüvitise rahastamisviisi.

Riigieelarvest autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise maksmise puhul jagunevad erialaekspertide arvamused kahte leeri: on need, kes leiavad, et isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise eest autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise maksmine riigieelarvest läheb vastuollu eraõiguse põhimõtetega, aga ka need, kes leiavad, et reprodutseerimiseks kasutatavate seadmete ja andmekandjate pealt tasu maksmise süsteem on aegunud, sest tehnoloogia kiire arengu tõttu ei ole võimalik ette näha kõiki reprodutseerimise viise ja võimalikke tooteid, millega teoseid reprodutseerida, mistõttu on mõistlik tasuda õiglast hüvitist riigieelarvest, mis ei ole seotud kindlate toodete määramisega seaduses ning võimaldab käia kaasas tehnoloogia arenguga, tagades seejuures autoriõiguste omajatele õiglase saamata jäänud tulu teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest.

Professor Silke von Lewinski on Eesti autoriõiguse seaduse eelnõu §-i 59, mis näeb ette isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise eest autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise maksmise riigieelarvest, kommenteerinud, et tema hinnangul läheb taoline säte vastuollu eraõiguse ja intellektuaalse omandi õiguse põhimõtetega. Nimelt leiab S. von Lewinski, et isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest makstav õiglane hüvitis on eraõiguslik küsimus, mis põhineb teose kasutamisel ning jääb intellektuaalse omandi õiguse sfääri, mis on samuti osa eraõigusest. Lewinski hinnangul on loogiline, et taolise hüvitise maksab isik, kes isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimisest kasu saab või siis tootjad või importijad, kes saavad kasu reprodutseerimiseks toodetud seadmete müügilt. S. von Lewinski hinnangul ei ole riik isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise puhul autoriõiguste omajale kahjutekitaja, kellel lasuks kohustus teose isiklikuks otstarbeks kopeerimise eest õiglast hüvitist maksta (Lewinski, Ekspertarvamus autoriõiguse seaduse eelnõule, 2013, lk 22).

Hiljem on professor Silke von Lewinski aga oma seisukohta leevendanud ja leidnud, et ei oma tähtsust, kas õiglast hüvitist teose isiklikuks otstarbeks kopeerimiseks makstakse riigieelarvest või

lõivupõhiselt, oluline on, et isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise erand ei oleks liialt laialivalgus (Lewinski, 2015).

Samas on aga Euroopa Kohus EGEDA lahendis märkinud, et isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise eest õiglase hüvitise maksmine riigieelarvest ei ole vastuolus direktiivi 2001/29 artikliga 5 lõikega 2 punktiga b. Riigieelarvest õiglase hüvitise tasumise puhul on aga oluline, et kui riigi poolt on isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise tarvis kehtestatud konkreetne maks, siis peavad selle maksu maksmise kohustusest olema vabastatud juriidilised isikud või neile peab olema antud garantii, et nad saavad juba tasuta hiljem tagasi. Seega ei tohiks EGEDA lahendit tõlgendada viisil nagu seda on teinud Hispaania valitsus või Hispaania kollektiivsete esindamise organisatsioonid, leides, et riigieelarvest õiglase tasu hüvitamine on vastuolus direktiiviga 2001/29. Tegelikuses on Hispaanial võimalus viia oma autoriõiguse seadus kooskõlla direktiiviga, lahendades ära probleem, et konkreetne maks kas tagastatakse juriidilistele isikutele või nad on maksust vabastatud (Gutierrez, 2016).

Juba varasemalt viidatud Euroopa Kohtu kohtujuristi ettepanekus on M. Szpunar leidnud, et direktiivi 2001/29 artikli 5 lõike 2 punkti b ei ole vastuolus õiglase hüvitise maksmine riigieelarvest. Lisaks leidis Szpunar, et praegust tehnoloogilist arengut arvesse võttes ei oleks soovitatav lähtuda vaid toodete ja seadmete tasustamise süsteemist. (Euroopa Kohtu kohtujuristi ettepanek, 2016).

Ka Euroopa Parlament on juhtinud tähelepanu asjaolule, et digitaalse turu kiire tehnoloogiline areng nõuab autoriõiguse jaoks tehnoloogiliselt neutraalset õigusraamistikku (Euroopa Parlamendi 9. juuli 2015. aasta resolutsioon Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ (autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas) rakendamise kohta p 64, 2015). Riigieelarvest autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise maksmise viis on kindlasti sõltumatum tehnoloogia arengust kui seadmetelt ja andmekandjatelt lõivu maksmise süsteem, mis eeldab kindlate seadmete ja andmekandjate loetelu, mida kõikki ei ole aga võimalik ette näha, mistõttu seab seadmete ja andmekandjate tasustamise süsteem ohtu autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise garanteerimine tulevikus.

4. Eestile sobiv meetod

Eestis on tühja kassetti tasu arvestamine säilinud muutumatuna aastast 1996 ning Eesti ei ole kaasajastanud ka seadmete ja andmekandjate loetelu, millelt tühja kassetti tasu arvestatakse. Seega ei taga kehtiv tühja kassetti tasu süsteem autoriõiguste omajatele tegelikku õiglast hüvitist teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest, mistõttu võib ühtlasi ka väita, et kehtiv Eesti tühja kassetti tasu süsteem ei ole kooskõlas Infoühiskonna direktiiviga ja Euroopa Kohtu praktikaga. On ääretult oluline, et Eesti kaasajastaks oma tühja kassetti tasu arvestamise meetodi selliselt, et oleks tagatud, et autoriõiguste omajatele hüvitatakse teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimisega saamata jäänud tulu.

Hetkel on Eestis tühja kassetti tasuna kasutusel nn tasupõhine süsteem, kus tühjad kassetid ja analoogseadmed tasustatakse teatud tasuga toote müügist. Taoline süsteem on Euroopa Liidu liikmesriikide seas valdav, kuigi erinevalt Eestist, on ülejäänud Euroopa Liidu liikmesriigid oma seadmete ja andmekandjate loetelu kaasajastanud ning taganud seeläbi autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise. Samas on aga tasupõhine süsteem sõltuv konkreetsetest seadmetest ja andmekandjatest, mis on tehnoloogia kiire arengu tõttu pidevas muutumises, mis omakorda õiglase hüvitise maksmisel eeldaks, et pidevalt täiendatakse ka seadmete ja andmekandjate loetelu. Taoline süsteem on aga koormav seadusandjale, kes peaks pidevalt seadust kaasajastama, et oleks tagatud õiguste omajate ja tarbijate vaheline tasakaal ning õiguste omajatele garanteeritud õiglase hüvitise teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest.

Selleks, et luua tehnoloogia arengust sõltumatu ja läbipaistev süsteem, mis tagab autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise, on mitmed riigid (Hispaania, Norra ja Soome) läinud üle süsteemile, kus õiglast hüvitist teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest makstakse autoriõiguste omajatele riigieelarvest. Riigieelarvepõhine meetod on tehnoloogia arengust sõltumatu ja annab autoriõiguste omajatele kindluse, et nad saavad ka tegelikult õiglast hüvitist teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest. Samas aga on Euroopa Kohus seisukohal, et riigieelarvest õiglase hüvitise rahastamine ei ole küll vastuolus Infoühiskonna direktiiviga, kui on tagatud, et taoline kohustus ei koorma juriidilisi isikuid ja eelarvest eraldatud summa põhineb autoriõiguste omajatele tekkinud kahjul.

Võttes arvesse Euroopa Parlamendi suuniseid, Infoühiskonna direktiivi eesmärki ja Euroopa Kohtu praktikat, leiab käesoleva analüüsi autor, et üks lihtsamaid ja kõige vähem halduskulusid kaasatav võimalus oleks ka Eestis edaspidi isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise puhul maksta autoriõiguste omajatele õiglast hüvitist riigieelarvest, ilma, et selleks kehtestataks eraldi maks. Siinjuures tuleks aga arvestada Euroopa Kohtu suuniseid, et riigieelarvest makstava õiglase hüvitise summa ei tohi olla määratud igaks eelarveaastaks eelarvevahendite piires eelnevalt kindlaks, võtmata seejuures õiglase hüvitise kindlaksmääramisel arvesse õiguste omajate kantud kahju hinnangulist suurust. Seega peaks õiglase hüvitise määramisele eelnema uuring, kus on analüüsitud teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimist ning selle põhjal antud hinnang, milline on autoriõiguste omajatele tekkinud kahju teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimisel. Soomes lasub selline ülesanne Haridus – ja Kultuuriministeeriumil, kellel on ka kohustus viia läbi uuringuid tarbijate käitumise kohta teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimisel. Mainitud uuringu tarvis on Soome Haridus – ja Kultuuriministeeriumi alla asutatud nõuandev organ.

02.02.2014.a Eesti autoriõiguse seaduse eelnõu ongi võtnud suunaks tühja kassetti tasu maksmise riigieelarvest. Eelnõu §-s 58 lõikes 3 on märgitud, et hüvitise maksab välja Justiitsministeerium, millest võiks järeldada, et eelnõus on nähtud ette, õiglase hüvitisega seonduv kuulaks Eestis edaspidi Justiitsministeeriumi valitsemisalasse (Justiitsministeerium, 2014). Iseenesest ei näe Infoühiskonna direktiiv ega ka Euroopa Kohtu praktika ette, millise organisatsiooni valitsemisfääri kuulub teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest õiglase hüvitise välja maksmine või selle üle järelevalve teostamine. Analüüsi koostaja hinnangul ei oma määravat tähtsust see, kas Eestis tegeleks õiglase hüvitise välja maksmise ja sellega seonduvate küsimustega Justiitsministeerium või Kultuuriministeerium (nagu see on Soomes). Teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimisel autoriõiguste omajatele õiglase hüvitisega seonduvat võiks Eestis korraldada Justiitsministeerium. Justiitsministeerium maksaks kord aastas vastava tasu välja autorite kollektiivse esindamise organisatsioonile, kes omakorda maksab tasu välja autoriõiguste omajatele. Justiitsministeeriumi alla tuleks luua nõuandev organ, kes aitab Justiitsministeeriumil teostada järelevalvet õiglase hüvitise väljamaksmisel nii kollektiivse esindamise organisatsioonile kui ka sealt edasi autoriõiguste omajatele. Samuti viiks Justiitsministeeriumi all tegutsev nõuandev organ igal aastal läbi uuringu, millega uuritakse teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise

ulatust, viise jms, mille pinnalt määratakse hinnanguliselt summa, mis tuleb riigieelarvest autoriõiguste omajatele hüvitada. Taoline meetod võtaks arvesse digitaalse turu kiiret tehnoloogilist arengut ning looks tehnoloogiliselt neutraalse õigusraamistiku, tagades autoriõiguste omajatele kindluse, et neile on teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest garanteeritud saamata jäänud tulu.

Eeltoodud riigieelarvest õiglase hüvitise rahastamisviis võib kindlasti tekitada küsimuse, et kas on ikkagi õiglane rahastada isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise hüvitist riigieelarvest, kui eelarvetulu teenitakse suures osas maksudelt ja maksumaksjalt tervikuna, kuid maksumaksjate hulgas on palju isikuid, kes teost isiklikuks otstarbeks ei reprodutseeri või on erandi kaitseala alt väljas, siis juhib käesoleva analüüsi autor siinjuures taaskord tähelepanu Euroopa Kohtu kohtujuristi M. Szpunar'i ettepanekule, et "Vastab tõele, et eelarvetulu teenitakse suures osas otsestelt ja kaudsetelt maksudelt, mille tasuvad maksumaksjad tervikuna. Riik kogub neid makse teatava õiguse alusel, mis on alati olnud üks peamisi avaliku võimu teostamise pädevusi. Seejärel otsustab riik oma suveräänsusest tuleneva sama õiguse alusel nii kogutud rahaliste vahendite eraldamise. Seega vastab tõele, et kõik maksumaksjad osalevad riigi kõigi kulude rahastamises. Samas puudub otsene seos teatava maksumaksja makstud maksu ja teatava riigieelarvelise kulu vahel, kuna just eelarve vahendusel see side katkeb. On ainult ühelt poolt maksukogumine ja teiselt poolt eelarve kulud. Erinevad eelarve tulud ei ole eraldatud konkreetsete kulude katteks, ning samuti ei saa maksumaksja keelata seda, et „tema” raha määratakse teatava kulu rahastamiseks. Ei ole seega seost ühelt poolt maksumaksjate – sealhulgas nende, kes nagu juriidilised isikud ei saa isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandile tugineda – tasutud maksude ja teiselt poolt selle erandi eest makstava hüvitise riigieelarvest rahastamise vahel. Teisiti oleks see üksnes siis, kui selle rahastamiseks kehtestataks konkreetne maks või lõiv." (Euroopa Kohtu kohtujuristi ettepanek, 2016).

Samas, lähtudes EGEDA lahendist ja sellest, et Hispaania tühistas pärast Euroopa Kohtu otsust seaduse, mis nägi ette isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimisel autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise maksmise riigieelarvest, ilma, et oleks tagatud, et taoline kohustus lasub vaid füüsilistel isikutel, tekitab eeltoodud meetod küsitavusi. Käesoleva analüüsi koostaja nõustub Euroopa Kohtu kohtujuristi seisukohaga, et "erinevad eelarve tulud ei ole eraldatud konkreetsete kulude katteks, ning samuti ei saa maksumaksja keelata seda, et „tema” raha määratakse teatava

kulu rahastamiseks. Ei ole seega seost ühelt poolt maksumaksjate – sealhulgas nende, kes nagu juriidilised isikud ei saa isikliku kasutamise eesmärgil reprodutseerimise erandile tugineda – tasutud maksude ja teiselt poolt selle erandi eest makstava hüvitise riigieelarvest rahastamise vahel” ehk teisisõnu, kui ei ole kehtestatud konkreetset maksu, millest laekuvad riigieelarvesse vahendid isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimise puhul autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise maksmisel, siis ei ole ka rikutud Infoühiskonna direktiivi, sest otseselt ei lasu selline kohustus ka juriidilistel isikutel. Selleks aga, et olla kindel, et Eesti uus tühja kassetti tasu meetod vastab igal juhul Infoühiskonna direktiivile ja Euroopa Kohtu praktikale, pakub analüüsi koostaja lisaks eeltoodule välja kaks alternatiivi: 1) tühja kassetti tasu maksmine riigieelarvest, kehtestades tühja kassetti tasu maksu, millest on vabastatud juriidilised isikud või 2) seadmete ja andmekandjate tasupõhine süsteem, kus seadmete ja andmekandjate loetelu on kaasajastatud.

Lähtudes Euroopa Kohtu suunistest, oleks riigieelarvest tühja kassetti tasu maksmine seaduspärane, kui on tagatud, et juriidilised isikud on taolisest tasu maksmisest vabastatud või neil on võimalus tasuta tagasi nõuda. Seega rajaneks selline süsteem vaid füüsilise isiku poolt makstaval maksul. Samas oleks taolise süsteemi rakendamine Eestis keerukas, sest see eeldaks Eesti maksusüsteemi osalist muutmist ja põhjalikku maksuõiguslikku analüüsi. Käesoleva analüüsi autori hinnangul oleks vaid füüsilise isikule tühja kassetti maksu kehtestamine problemaatiline, kulukas ja aeganõudev. Seega oleks selline süsteem küll võimalik ja seaduspärane, aga tooks kaasa palju muudatusi ning nähtavasti ka kulusid.

Kolmas võimalus on jätkata juba Eestis kehtivat tühja kassetti tasu kogumise seadmete ja andmekandjate tasustamise meetodi, kuid sellisel juhul on hädavajalik kaasajastada seadmete ja andmekandjate loetelu. Samuti tuleks tasupõhise süsteemi juures, sarnaselt Hispaaniale, tasumäära juures arvesse võtta ka seadme või andmekandja mahtu, tema üldist funktsiooni ja aktsepteeritavust turul. Tasu kogujaks oleks autorite kollektiivne esindamise organisatsioon, kellele kord kvartalis importijad ja tootjad peavad esitama andmeid müüdud toodete kohta, kollektiivne esindamise organisatsioon koguks tühja kassetti tasud tootjatelt ja importijatelt kokku ning jagaks tasu kord aastas autoriõiguste omajatele. Organisatsiooni üle teostaks järelevalvet Justiitsministeerium. Sarnane süsteem on Eestis juba kasutusel ning ei tooks kaasa suuri muudatusi peale seadmete ja andmekandjate loetelu ja tasumäära kaasajastamise. Tasupõhise meetodi

negatiivne külg on, et see meetod ei ole tehnoloogia arengust sõltumatu, mis tõttu tuleks iga mõne aasta tagant seadmete ja toodete loetelu kaasajastada.

Kokkuvõtlikult eelistab käesoleva analüüsi autor isiklikult teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest õiglase hüvitise maksmist kord aastas riigieelarvest, ilma, et kehtestataks eraldi maks ning käesoleva analüüsi autori hinnangul ei ole taoline kord ka vastuolus Infoühiskonna direktiiviga seniks, kuni on tagatud, et autoritele hüvitatakse teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimisega tekitatud kahju. Kuid selleks, et olla absoluutselt kindel, et uus süsteem vastab ka Infoühiskonna direktiivile ja Euroopa Kohtu praktikale ning mitte jääda ootama Euroopa Kohtu praktika arengule ja uudsusele, on käesoleval hetkel kõige mõistlikum ja ohutum jätkata Eestis seadmete ja toodete tasupõhist süsteemi, kaasajastades seadmete ja toodete loetelu, võttes arvesse toodete funktsiooni ja mahukust.

Kokkuvõte

Eestis on audiovisuaalse teose ja teose helisalvestiste isiklikeks vajadusteks kopeerimise eest tasu maksmise süsteem kehtiv juba alates 1996. aastast. Hetkel arvestatakse Eestis tühja kassetti tasu vaid analoog seadmetelt (VHS ja DVD videosalvestusseadmed ja audiokassettide salvestusseadmed) ja tühjadelt kassettidelt. Tegelikult toimub tänapäeval aga kogu kopeerimine digitaalselt ning analoogtehnoloogiat ja tühja kassetti kasutatakse teose reprodutseerimiseks üha vähem. Seega ei vasta kehtiv Eesti tühja kassetti tasu arvestamise meetod tegelikule olukorrale, sest taoline meetod ei kata autoriõiguste omajatele tekkinud saamata jäänud tulu, mis neile tekib teose reprodutseerimisega isiklikuks otstarbeks, mistõttu võib asuda seisukohale, et hetkel Eestis kehtiv teose isiklikuks otstarbeks autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise tagamise meetod ei ole õiglane ning kehtivat Eesti tühja kassetti tasu arvestamise meetodi tuleb muuta. Kahetsusväärset tuleb tõdeda, et WIPO poolt läbi viidud uuringus, kus uuritakse erinevate riikide isiklikuks otstarbeks kopeerimise puhul õiglase hüvitise arvestamise viise, on Eesti üks väheseid riike, kes ei ole oma meetodi kaasajastanud. On hädavajalik, et Eesti kaasajastaks oma tühja kassetti tasu arvestamise meetodi viisil, mis tagaks autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest.

Suurem osa Euroopa riike kasutab isiklikuks otstarbeks teose reprodutseerimisel autoriõiguste omajatele õiglase hüvitise arvestamisel seadmete ja andmekandjate tasustamissüsteemi, mille tarvis on seaduses seadmete ja andmekandjate loetelu kaasajastatud. Samas on selline süsteem väga tugevalt sõltuvuses tehnoloogia arengust. Hispaania, Norra ja Soome on aga võtnud meetodi, kus õiglast hüvitist teose isiklikuks otstarbeks reprodutseerimise eest makstakse riigieelarvest. Taoline süsteem võtab paremini arvesse digitaalse turu kiiret tehnoloogilist arengut ning loob tehnoloogiliselt neutraalse õigusraamistikku, sest õiglase tasu hüvitis ei ole otseselt seotud seadmete ja andmekandjate loetelus toodud toodetega, vaid võtab igal aastal arvesse reaalselt seda, kui palju isiklikuks otstarbeks teoseid reprodutseeritakse ja mis vahendeid selleks kasutatakse ning milline on autoriõiguste omajatele seeläbi tekkinud kahju.

Ka Euroopa Kohus on siiani oma ainsas lahendis, mis puudutas tühja kassetti tasu maksmist riigieelarvest möönnud, et taoline meetod ei ole vastuolus Infoühiskonna direktiiviga, seniks kuni

on tagatud, et juriidilised isikud on tühja kassetti tasu maksmisest vabastatud või neile on tagatud võimalus juba tasutud maks tagasi saada. Sellest nõudest tulenevalt muutis Hispaania on tühja kassetti tasu arvestamise meetodi ning läks tagasi süsteemile, kus tühja kassetti tasu makstakse toodetelt tasupõhiselt.

Selleks, et olla kindel, et Eesti uus tühja kassetti tasu maksmise meetod vastaks Infoühiskonna direktiivile ja Euroopa Kohtu praktikale, on käesoleval hetkel kaks varianti: 1) tühja kassetti tasu maksmine riigieelarvest, kehtestades tühja kassetti tasu maksu, millest on vabastatud juriidilised isikud või 2) seadmete ja andmekandjate tasupõhine süsteem, kus seadmete ja andmekandjate loetelu on kaasajastatud. Võttes arvesse Eesti maksusüsteemi ja juba välja kujunenud toodete ja seadmete tasupõhist süsteemi, oleks käesoleval hetkel Eestile kõige mõistlikum jätkata seadmete ja toodete tasupõhist süsteemi, kaasajastades seadmete ja toodete loetelu, võttes tasumäära määramisel arvesse toodete funktsiooni ja mahtu.

Kasutatud allikate loetelu

Artiklid, arvamused ja analüüsid:

- Bercovitz, R. (2. Veebruar 2017.a). *The imminent establishment of a private copying compensation system based on levies for recording devices in Spain*. Bird&Bird Complete Music Update. (20. Jaanuar 2016. a.). *Business News Labels & Publishers Legal European AG says private copy compensation doesn't have to come from device levy*. Digital Europe. (2. veebruar 2016. a.). DIGITALEUROPE 's Comments on the Commission's Communication on Copyright .
- Gutierrez, J. L. (21. September 2016. a.). The Spanish fair compensation scheme for private copying: what is unlawful? *Journal of Intellectual Property Law & Practice*, 11(10), 734-735.
- IPKat. (19. Jaanuar 2016. a.). *BREAKING: AG Szpunar says that fair compensation for private copying can be funded through state budget but amount cannot be established ex ante*.
- Letai, P. (7. November 2012.a). *It never rains, but it pours: Spanish Private Copying Levy passes its cost to all taxpayers*. Kluwer Copyright Blog
- Lewinski, S. v. (26. August 2013. a.). Ekspertarvamus autoriõiguse seaduse eelnõule.
- Lewinski, S. v. (2015). *Remuneration for the use of work*. International Congress in Bonn.
- Navarro, F. (27. Veebruar 2015. a.). Spain's music industry still seeking a way out of the jungle. *El Pais*.
- Koch, T. (12.November 2016). *El Supremo acaba con el canon digital aprobado por el PP*. El Pais.
- WIPO. (2016). *International Survey on Private Copying*. World Intellectual Property Organization. WIPO Law & Practice.

Kohtulahendid:

- Copydan, C-463/12 (Euroopa Kohus 5. Märts 2015. a.).
- EGEDA , C-470/14 (Euroopa Kohus 9. Juuni 2016. a.).
- Euroopa Kohtu kohtujuristi ettepanek, C-470/14 p 48 (Euroopa Kohus 19. Jaanuar 2016. a.).
- Nokia, C-110/15 (Euroopa Kohus 26. September 2016. a.).
- Padawan, C-467/08 (Euroopa Kohus 21. Oktoober 2010. a.).
- Reprobel, C-572/13 (Euroopa Kohus 12. November 2015. a.).
- Stichting de ThuisKopie vs Others, C-462/09 (Euroopa Kohus 16. Juuni 2011. a.).

Seadused, eelnõud ja seletuskirjad:

- Autoriõiguse seadus, RT I, 31.12.2016, 20 .
- Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon, RT II 1994, 16, 49.
- Euroopa Parlamendi 9. juuli 2015. aasta resolutsioon Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta direktiivi 2001/29/EÜ (autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas) rakendamise kohta p 64. (2015).*
Strasbourg: Euroopa Parlament.

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU DIREKTIIV 2001/29/EÜ, 22. mai 2001, autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas.
Euroopa Liidu Teataja.

Infoühiskonna direktiiv. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ. *Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2001/29/EÜ, 22. mai 2001, Autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste teatavate aspektide ühtlustamise kohta infoühiskonnas.*

Justiitsministeerium. (2. Veebruar 2014. a.). Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste seaduse eelnõu seletuskiri. Tallinn:

https://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/elfinder/article_files/autorioiguse_seaduse_sel etuskiri_0.pdf.

Soome autoriõiguse seadus. (1. Jaanuar 2015. a.).

Vabariigi Valitsuse määrus nr 14 “Audiovisuaalse teose ja teose helisalvestise isiklikeks vajadusteks kasutamise kompenseerimiseks tasu maksmise kord, salvestusseadmete ja -kandjate loetelu ning muusika- ja filmikultuuri arendamiseks ning koolitus- ja teadusprogrammide finantseerimiseks või kasutamiseks muudel analoogsetel eesmärkidel tasu taotlemise kord.